

VÄLIS-EESTI

*Austraalia
ecinumber*

Nr. 10 OKTOOBER 1937

Kaitsemärk

UNION

tagab :

jalanõude nägusa välimuse,
liistude sobivuse,
hinnaväärsuse,
kõrgema kauba headuse.

KÕIGE LÄHEDAM SÜDAMELE — SÜNNIMAA
LUGEGE

PÄEVALEHTE,

OLETE ALATI KODUMAA SÜNDMUSTES TEADLIK
VIIBIDES KODUMAAL — KÜLASTAGE KINDLASTI

PÄEVALEHE RAAMATUKAUPLUSI

TALLINNAS, PÄRNU MNT. 10. PIKK TÄN. 2

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

KÕIKI EESTIKEELSEID RAAMATUID, MAAKAARTE, LINNA-
PLAANE, VAATEKAARTE j.n.e. KÕIGI EESTIS ILMUVATE
AJAKIRJADE PEALE TELLIMISTE VASTUVÕTMINE.

LASTE RÕÕM

ON AINULAADNE EESTIS ILMUV LASTEAJAKIRI.

TALLINNA EESTI KIRJASTUSE ÜHISUS

TALLINN — EESTI, PIKK TÄN. 2. OMA TEL. KESKJ. 428-83

Aktsiaselts

A. Le Coq

Tehased Tartus ja Tallinnas.

Laod üle Eesti.

Kvaliteetõlled: P I L S E N
GLADIAATOR
TÕMMU HIID

Karastusjoogid: J Ü R I J O O K
KREUZINA
S O O D A

Ostke ainult kodumaa
kalasse ja botikuid
selle märgiga

A-s. Vennad Kimberg

Traadi- ja naelatehased — Tallinn.

Meie valmistame :

NAELU — lati-, katuse-, papi-, pleki-, vormi-, side-, sadulsepa-, saapa- jne.

**Kabjanaelu,
Okastraadi obasusi,**

TRAATI — haljast-, põletatud-, tsingitud-, vasetud-, lakeeritud, vedru-, telegraafi-, klaasimise- jne.

**Okastraati,
Hobuseraudu,**

NEEDE — rauast, vasest, alumiiniumist.

Rauavitriooli.

Kontor: Nunne 16,
Telefon nr. 448-17.

Tehased: Katuse-
papi 35. Tel. 304-34

Külastage

Feischnerit!

TALLINNA MUGAVAIM
KOHVIK-KONDIITRIÄRI

Tallinn,
Harju 48

Telefonid

Kohvik { 436-58
479-00
Kondiitriäri 445-00

VÄLIS-EESTI

OKTOOBER, 1937

Nr. 10

9. AASTARÄIK

Kümme aastat.

Joh. K a i v, Sydney Eesti asekonsul.

9. oktoobril s. a. pühitseb Sydneys asuv eesti selts „Eesti Kodu Linda“ oma tegevuse kümneaasta juubelit.

See on suursündmuseks Austraalia eestlaste peres.

Saades alguse 1927. aastal, millal eestlaste väljarändamine Austraaliasse oli kõige suurem, ning kogu oma tegevuse kestel püsisid rahvuslikul alusel, on selts osutanud teeneid, mis väärivad tõsist tunnustamist nii Austraalias asuvate eestlaste kui ka kodumaa poolt.

Selleks, et oleks võimalik väärilt hinnata juubilarite tegevust ja selle tulemusi, peame kujutama ette olukorda, kus puudub säärane rahvuslik keskus.

Eesti väljarändaja, sattudes kangele võõrsile, kaotab üksi varstigi igasugused sidemed kodumaaga. Ümbritsetuna alaliselt võõrastest, jääb väljarändajal ainsaks sidemeks kodumaaga kirjavahetus. Jäädes aastateks võõrsile, kahaneb aja jooksul väljarändaja poolt saadetavate kirjade arv, vaatamata omal ajal kodustele ja tuttavatele antud lubadusele sageli ja pikalt kirjutada. Seda põhjustavad tööväsimus, igasugused päevamured, üldine tüdimus ja mitmesugused muud asjaolud. Sageli katkeb mõne aasta pärast kirjavahetus täielikult ning Eestis asuvatel kodustel ja tuttavatel tuleb väljarännanu üle teateid muretseda välisesinduse kaudu.

Eesti ajalehti ja ajakirju tellib väliseestlane iseseisvalt võrdlemisi harva.

Samuti kasin on eesti raamatute tellimine. Kõnelemata sellest, et see üksikule

osutub küllalt kulukaks, on raske üksi peal kirjade järgi otsustades omale soovitud kirjandust leida.

Päev-päevalt vaid võõraste hulgas liikudes võõrdub väliseestlane ikka enam ja enam kodumaast. Pikapeale ununeb ka emakeel. Samal ajal ei ole sageli omandatud kuigi hästi kohalikku keelt, s. o. siin inglise keelt. Osatakse vahest mõnes lihtmurrakus väljendada vaid hädatarvilikku. Mitmed väljarändajad tunnistavad avameelselt, et nad ei oska õieti ühtegi keelt; emakeel ununenud, inglise keel puudulik.

Eesti välisnoori ähvardab täielik ümberrahvustamine. Kuna kool ja lasteaiad on ingliskeelsed, mängukaaslased samuti muulased, siis tunnevad eesti lapsed siin sageli väga puudulikult emakeelt, vahel peaaegu mitte sugugi. Vanematel tuleb niisugustel juhtudel oma lastega läbi käia oma puudulikus inglise keeles. Vaevalt võib sellist vahetada vanemate ja laste vahel nimetada vanemlikuks vahekorraks. Eesti vanemad kasvatavad niiviisi neile võõraid lapsi.

Selle rahvusliku kadumisega käib kaasas väljarändaja vaimline üksindus. Olles üles kasvanud teistes oludes ja teissuguste arusaamiste ja mõistete juures, on väljarändajal raske koduneda uue asukoha kommetega, arusaamistega kui ka meelelahutustega. Seda eriti vanemaealistel väljarändajatel. Leidmata temale vastuvõetavat vaimlist rahuldust, kasvab tuimus ja tüdimus kõige vastu.

Selle olukorra vastu võitlemisel on tugevamaks abiks väliseestlaste organisatsioonid.

Sydney Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ esimene juhatus.

Vasakult: A. Strandberg (†), E. Muuga, pr. F. Paramonov, L. Viru, Ed. Riisman (esimees), A. Nipman (†), J. Pikkur, L. Kaevats.

Niisuguseks väliseestlaste koondiseks Austraalias on olnud eesti selts „Eesti Kodu Linda“, kes oma olemasolu kestel on kannud mitmeid nimetusi ja nüüd oma väärikale vanusele vastavalt pikaks kujunenud nimega on õnnelikult jõudnud kümneaasta juubeli ikka.

Selts on olnud ja jäänud kohaks, kus väljarändaja tüdinenna võrast ümbrusest on võinud kohata oma kaasmaalasi, vahetada oma muljeid ning arusaamisi ja kuulda uuemat kodumaast.

Viiks pikale kõige selle kirjeldamine, mis selts aastate kestel üldistes huvides korda saatnud. Seepärast peab piirduma vaid mõne asja esiletoomisega.

Oma esimestel tegevusaastatel ei tulnud seltsil mitte üksi tegelda üldiste eestlaste küsimustega, vaid tuli olla abiks ka üksikutele väljarändajatele. Rääkimata sellest, et selts oli Austraaliasse rännanud eestlaste esimeseks peatuskohaks, kus loodi ühendusi varem tulnutega, oli selts sageli ka vahetalitajaks kohamuretsemisel, tõlgete valmistamisel, kirjade edasitoimetamisel jne.

Väljarännu vaibudes on selts võinud rohkem üle minna üldisele rahvuslikule tööle.

Oma koguka eestikeelse raamatukoguga ja lugemislauaga on ta aidanud täita sellel alal muidu valitsevat tühikut ning võimaldanud soovijatel saada selle kaudu informatsiooni kodumaast, rahuldades ühtlasi ka kirjandusehuvilisi.

Koondades oma ümber koguka hulga andekaid lavahuvidega tegelasi, on selts suutnud eestlastele järjekindlalt pakkuda nende omas keeles nauditavat meelelahutust näitemängude, muusika ning laulu ja muude ettekannete näol.

Seltsi poolt korraldatud kõned on alati leidnud hulgaliselt kuulajaid.

Esimesena on selts korraldanud siin üldisi eestlaste välisesinemisi eesti rahvataantsude ja -lauludega, süvendades seega Austraalias eestlaste head nime ja kuulust.

Erilist märkimist väärib aga seltsi tegevus eesti noorte hulgas kodumaa tundmise süvendamisel ning emakeele unustamise vastu võitlemisel. Seltsi poolt kujundatud eestikeelne laupäevakool on annud väga häid tulemusi. Mitmedki vanemad võlgnevad tänu selle eest, et nende lapsed jälle eesti keelt valdavad, seltsile, eriti aga õpetajatele, kes oma vaba aega tasuta on ohverdanud õppetööle.

Hinnates kõrgelt seltsi teeneid ja avaldades tänu kõigile seltsi tegevusest osavõtnud isikutele tehtud töö eest, soovime koos kõigi Austraalias asuvate eestlastega juubilarile samasugust õnne ja edu edaspidiseks tegevuseks.

Loodame, et selts, jälgides alati oma üldisi rahvuslikke sihte, edaspidi veel rohkem eestlasi suudab enda ümber koondada, veel võimelisemaks muutub ja alaliselt jääb tõeliseks eesti koduks Sydneys.

Mõõnade ja tõusudega.

Sydney Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ 10-aasta juubeli puhul seltsi esimees L. A. Norrak.

Tänavu sügisel pühitseb Sydney Eesti Selts „Eesti Kodu Linda“ oma tegevuse 10-aasta juubelit. Sel puhul ei ole vist huvituseta väike ülevaade seltsi arenemiskäigust, on ju kümme aastat küllaltki pikk aeg ka inimelus, eriti aga ühe rahvusseltsi elus võõrsil.

Esimene eesti rahvusselts Austraalias loodi küll juba 25 aasta eest, kuid see selts sai tegutseda ainult ühe aasta. Siis puhkes maailmasõda ja 13 pikka aastat möödus, enne kui Sydneys asutati järgmine eesti selts „Eesti Kodu“ härrade J. Lukats'i, J. Sildever'i, A. Koolberg'i, A. Goodeberg'i, prouade Pertel'i, Kiivramehe ja preilide Kubber'i ja Amor'i algatusel. „Eesti Kodu“ kujunes elujõuliseks organisatsiooniks, mis suutis oma tegevust jätkata ka siis, kui J. Lukats'i lahkumisega Sydneyst selts jäi ilma kindlate ruu-

mideta (nimelt andis J. Lukats oma Sydneys viibimise ajal oma korteri lahkelt seltsi kasutada).

1927. aastal, kui väljarändamine Austraaliasse eriti hoogu võttis, saabus Sydneysse järjest eestlasi juurde. Sel aastal ilmnesisid seltsis ka esimesed lahkkelid. Põhjuseks oli see, et kodumaalt saabunud uued juurdetulijad olid enamuses noored inimesed, kelle vaated ja ideed tihtipeale ei ühtunud „Eesti Kodu“ ümber koondunud kohapealsete vanemate eestlaste omadega. Nooremad jõud tundsid end olevat kuidagiviisi kammitsais, neile tundus, et nad ei oma küllalt vabadust tegutsemiseks, ja nii löidki hiljem Austraaliasse saabunud eestlased vanast seltsist lahku ja asutasid 1927. a. juunis uue eesti seltsi „Linda“. Mõlemad seltsid töötasid väga energiliselt ja kaunis edukalt. Paljudel eestlastel ei olnud tol

Sydney Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ juhatuse juubeli aastal.

Istuvad vasakult: laekur J. Sommer, varahoidja prl. O. Steinman ja esimees L. A. Norrak. Seisavad vasakult: varahoidja abi G. Norrak, esimehe van. abi T. Varik, kirjatöötaja G. Hints, laekuri abi G. Vaga, kirjat. abi A. Vapper ja esimehe noorem abi E. Kornel.

ajal veel oma kindlat kodu, nii koonduiti siis veel erilise õhinaga seltside ümber. Seltsid olid keskpunktideks, mille ümber keerles kogu seltskondlik tegevus.

Pikapeale hakkas aga selguma, et mõlemate seltside siht ja tegevuskava olid ühised. Nii kujunes siis kahe seltsi tegevus õieti omavaheliseks vägikaika vedamiseks, mis õhutas vaenu Sydney eestlaste vahel. Kaks seltsi — see tähendab ju alati ka kahte leeri ja killunemist ühe rahva liikmete seas, kes ometi peaksid kokku hoidma, eriti veel võõrsil. Mõlemate seltside juhtivad tegelased jõudsid arusaamisele seltside ühinemise vajadusest. Tol korral viibis Sydneys tuntud väliseestlane Ed. Riisman, kes võttis oma peale seltside ühinemise võimaluste selgitamise. Mõlemad seltsid kutsusid kokku erakorralised peakoosolekud, mis ühinemise põhimõtteliselt heaks kiitsid, ja 9. oktoobril 1927. a. peetud ühisel peakoosolekul loodigi Sydney Eesti Selts „Eesti Kodu Linda“ — nüüdne juubilar.

Seltsi esimene tegevusaasta möödus hooga ülesehitamise tähe all. Seltsil oli üle 400 liikme. Seltsi kasutada olid aruamad ruumid suure saali ja kõrvalruumidega. Seltsis kees ja kihas elu kui sipelgapesas. Kõigiks üritusteks jätkus huvi, jõudu ja tahet.

Aasta möödudes jahtus esimene vaimustus. Töömure ja eluraskused võõrutasid paljusidki seltsist eemale. Järgnevad tegevusaastad sattusid ühte ülemaailmse majandusliku kriisi ajastuga ja ka seltsi tegevus arenes depressiooni tähe all. Need olid rasked aastad seltsile. Suured ruumid muutusid seltsile koormaks, kuna nende üür oli väga kõrge. Oli isegi aegu, kus juhatuseliikmed esmapäeva õhtul ruumide nädala üüriraha omast taskust kokku panid.

Lõpuks õnnestus leida sobivad ruumid kaunis mõõduka üüriga, ja nimelt samad vanad vene seltsi ruu-

mid, milles selts omal ajal loodi. Ning tänu seltsi ümber koondunud kindlale tegelasringile elas selts kriisiajajärgu siiski üle.

Kokku võttes kõike seda, mis seltsil on tulnud läbi elada oma kümneaastase tegevuse jooksul, peab nentima, et need kümme aastat on olnud väga kirevad. Seltsi ümber koonduib ju mitmekesine seltskond. Inimesed erinevate vaadete ja tõekspidamistega peavad mahtuma ühise rahvusliku mütsi alla. Igaüks tahaks töötada oma sihtide heaks, tahaks, et antaks eluõigust tema erihuvidele. Sarnastel tingimustel seltsi tegevust arendada ei ole kerge ülesanne. See nõuab juhtivatelt tegelastelt palju takti, leplikku meelt ja kaalutletud tegevuskava. Kõigi nende möödunud aastate jooksul on selts püüdnud olla rahvuskultuurse liikumise keskuks.

Oma tegevuse esimese kümne aasta vältel on seltsil tulnud üle elada suuri murranguid. Nende tulemuseks on nüüd kindlalt selgunud, millisena soovib Sydney eestlaste enamus seltsi näha. Oleme aru saanud, et ainult erapooletu rahvusselts, kes on rippumatu usust ja poliitikast, võib võõrsil kujuneda elujõuliseks ja kandvaks organisatsiooniks. Ja sarnasena on meie selts rajatud õigetele alustele.

Jääb ainult soovida, et seltsist lõplikult kaoksid kõik isiklikud lahkeliid ja intriigid, mis seltsi senise tegevuse kestel on tihti takistavalt mõjunud seltsi edukale arenemisele. Peame püüdma teineteist rohkem mõista ja usaldada, sest ainult kõigi liikmete koostöö ja vastastikune arusaamine kindlustab meie seltsile ilusat tulevikku.

Tahame loota, et nüüd, kus seltsil ta „lapsehaigused“ on seljataga, seltsi edaspidine tegevus areneb senisest veel palju hoogsamalt ja edukamalt. Selleks soovin seltsile palju õnne ja ta tegelastele palju jõudu tööle!

Põhjamaa jääs ja vees.

Trapperite radadel. — Kriimsilm hunt — jahimehe konkurent ja vaenlane. — Seikluslik retk läbi jää ja vee.

Peale kullaotsimise on trappimine North West Territory elanikkude peamiseks sissetulekuallikaks. On ju Põhja-Kanada metsad äärmiselt rikkad igasuguste karusloomade poolest, kelle nahk on väga kõrges hinnas. Siin elutseb must, hõbe, sinine, valge, punane ja ristrebane, piiber, biisamrott, metskass, ilves, metstuhkur, nirk jne. Peale selle kubisevad Kanada metsad huntidest, kelle nahk küll palju ei maksa, kuid kelle eest Kanada valitsus maksab ilusat pearahaga. Nii makseti minu sealviibimise ajal hundi naha eest 4—8 dollarit, kuna pearahaga oli 25 dollarit. Selle kõrge pearahaga loodab Kanada valitsus saavutada, et Kanada metsad kriimsilmadest täielikult puhastatakse. Kuid ka ilma selleta ei anna trapperid huntidele kunagi armu, sest hunt on ürgmetsas trapperi suurim võistleja. Eriti palju põtru ja hirvi saab huntide läbi otsa kevadel. Siis kattub lumi öösel kõva jääkorraga, mis küll hunti ja isegi inimest kannab, mille läbi aga põder ja hirv vaovad, nii et nad ainult suuri vaevu edasi liiguvad. Siis on huntidel hõlpus neid abituid loomi tappa, ja on õudne vaadata, kui armutult neid hävitatakse. Oma suure ahnuse tõttu ei lepi hunt sellega, et tal üks põder käes on. Ta sööb ainult sisikonna ja kintsud ja läheb siis jälle teist ohvrit murdma, just nagu lõbu pärast.

Nii on muidugi iga trapperi ülimaks sooviks võimalikult palju hunte teise maailma saata, ja neid tapetakse väga suurel arvul. Ometi ei vähene huntide arv Kanada metsades sugugi, nagu väidavad Kanada põhjapoolsed elanikud. See on seletatav sellega, et põlistes Kanada ürgmetsades elutseb hunte lugematul arvul, kuna trapperite hulk nende suurte metsade kohta on ju ikkagi väga väike. Nii ei suuda nad suurt midagi ära teha

nende röövloomade vastu, keda ju ka järjest juurde sigineb.

Loomade küttimiseks puhastatakse metsas umbes süllalaiune teerada võsast ja väiksematest puudest, samuti ka tormist mahamurtud puudest, ning seatakse selle teeraja lähedusse lõksud vastavalt kohapeal leiduvatele karusloomade jälgedele. Seda teerada nimetatakse „trapping line“ — trappimise tee. Söödaks tarvitatakse metspüüsiid, keda metsas lastakse, kala, mis suurel hulgal suvel püütud ja kuivatatud või ka talvel külmutatud, nülitud karusloomade raipeid ning põdra maksa ja sisikonda.

Jõukatel trapperitel on kuni kahesaja miili pikkused trappimise teed, millele iga 25 miili järele on ehitatud väike „cabin“ ehk onn. 25 miili on harilik päevatee koortega. Päeval kontrollib trapper lõksusid, paneb neisse sööta ning korjab neist ära kinnipüütud loomad. Ööseks jõuab ta oma onni, kus siis nülleb loomi, kuivatab nende nahku, valmistab omale toitu ning puhkab. Kuid on ka väga palju kehvi trappereid, kellel pole ei korralikku trappimise teed ega ka onni. Need veedavad terve talve lahtise taeva all, keetes omale tulel toitu ja magades sulekotis lume peal ühes hunnikus kelgukoortega.

On üldiseks kombeks, et trapperid jõuludeks lähemasse asundusse kokku tulevad, harilikult sinna, kust nad sügisel väljusid, et uut varustust võtta ja nahkade koormast vabaneda. Juhul, kui mõni trapper tulemata jääb ja ka mingit sõnumit ei saada, on politsei kohustatud mehe üles otsima kas elavalt või surnult. Kui otsitav leitakse metsast haigena, tuuakse ta asundusse ravimisele.

Üle jõe meie vastas asus Hay River Post. Seal oli inglise kirik, politseipost,

kool indiaanlaste ja eskimode lastele ja muidugi ka Hudson Bay Co. kauplus.

Suurem osa asunduses olevatest meestest oli juba läinud metsadesse „trappima“, s. t. karusloomi küttima.

Kui olime kolm päeva olnud Hay River'i asunduses, muutusid ilmad äkki jälle soojemaks. Nagu mulle räägiti, olevat Hay River'i asunduses harilikuks nähteks, et pärast esimest külma jälle soojad ilmad tulevad, mis mõnikord kestavad isegi kaks-kolm nädalat. Seda aega nimetatakse siin „indiaani suveks“.

Hilise sügise tõttu seekord soojade ilmade püsimist küll ei loodetud, siiski tahtis meie kaaslane De Molt sooje ilmu ära kasutada selleks, et üle järve asuvasse politseiposti ära viia osa kalu, millega ta pidi varustama politseikoeri. Olime temaga sõpradeks saanud meie viimasel teekonnal, sellepärast kutsus ta mind nüüd omaga kaasa. Kuna tahtsin meeldi tutvuda ümbruse ja inimestega, olin tema ettepanekuga kohe nõus. Meiega otsustas kaasa sõita veel üks asunduses elavatest politseinikest, ja nii oli meid kolm meest ja üks koer, kes pärast kala koorma pealeladimist paadiga teele asus. Et reisi head kordaminekut igapidi kindlustada, võtsime kaasa kolm paadimootorit, sest ühele oma lootusi rajada oleks olnud kergemeelne — need väikesed mootorid on väga tujukad. Talitasime targalt, sest vaevalt olime ära sõitnud nelikümmend miili, kui esimene mootor hakkas turtsuma ja peagi üles ütles. Enne õhtut jäi seisma ka teine mootor, ja nii tuli kord viimase ja kõige väiksema mootori kätte. Jõudsimme õnnelikult väikese saareni, mida nimetatakse „surnud meeste saareks“. Nagu mulle jutustati, elanud sellel saarel alles mõni aasta tagasi indiaani suguvõsa. Lühikese aja jooksul surnud aga kõik mehed ära, mille tõttu ka naised saarelt mandrile kolinud ja saar inimestest tüh-jaks jäänud. Sest saadik siis nimetatigi saart ülemalpool toodud nimega.

Kuna läks juba pimedaks, hakkasime otsima sobivat maandumiskohta saarel, sattusime aga madalikule, kusjuures mootor pära küljest lahti läks ja vette kuk-

kus. Kuna mul olid pikad kummisaapad jalas, hüppasin mootorile järele ja tõin ta veest välja. Sellega oli ka meie viimane mootor rikkis.

Madalik, kuhu meie paat oli kinni jäänud, oli umbes 3—4 jala laiune liivasel-jandik, mis ulatus saareni. Panime paadi ankrusse ja mina oma kummisaabas-tes läksin esimesena saarele, kus hakkasin kohe tuld tegema, mis kohmetanud sõrmedega tüki aega võttis. Kui viimaks tuli rõõmsalt leegitses, nägin, et meie paat asus umbes 500 meetrit pervest eemal. De Molt pani oma püksid õlale, seadis politseiniku neile kaksiratsi istuma ning sammus julgelt läbi jääkülma vee saarele, kus teda mõnus tuli ootas. Nüüd oli tarvis õhtueinet valmistada ja magama heita, kõik meie varustus aga oli paadis. Oma kummisaabaste tõttu olin mina see, kes nüüd läbi vee paadini minema pidi. Oli kottpime ja võimatu oli midagi seletada. Liikusin koera hää-litsuse suunas, püüdes olla hästi ettevaatlik. Ometi libisesin ja kukkusin jää-külma vette, mis korraga hinge kinni pani. Kui viimaks välja rabelesin, olin läbimärg, siiski läksin edasi paadini, laadis sin omale selga sulevaibad ja mootori, kätte võtsin toidukasti ja alustasin teekonda tagasi. Saarel põlev tuli oli küll heaks suunanäitajaks, ometi liikusin ainult vaevaliselt edasi, sest mu riided olid läbimärjad, kummisaapad olid vett täis ja keha oli külmast vannist päris kange. Mitte kaugel kaldast komistasin kivi otsa ja pidin end uuesti vette kastma. Olin tulivihane De Moltile, kes paadi nii kaug-gele oli jätnud ja kes polnud taibanud sinna laternat põlema jätta. Sellepärast vastasin tema hõigule: „Halloo, kus sa oled?“, et olen Great Slave'i järves. Lõpuks jõudsin kaldale, kuivatasin tule ääres oma märjad riided, ja varsti olimegi kõik uinunud, vaatamata sellele, et tuul meie kohal õige ähvardavalt ulus.

Teisel hommikul ärkasin De Molt'i valju hääle peale, kes oma viletsat silmanägemist kirus. Nimelt otsis ta silmadega paati ja kuidagiviisi ei leidnud. Läksime politseinikuga temale appi, aga ka meie ei seletanud muud kui ainult kaht vae-

valtmärgatavat tumedat täppi kohal, kus pidi olema meie paat. Tõmbasin jälle oma kummisaapad jalga ja läksin uurimisretkele. Lähemale jõudes selgus, et need kaks tumedat täppi olid koera pea ja püramootor, mis veest välja paistsid. Lained olid öösel meie paadi nii sügava koha peale põhja ajanud, et mina paadini minna ei saanud. De Molt võttis enese alasti ja viis mind oma turjal paati, kus pidin tegema päästetööd. Meie vaene koer oli vaevalt veel elus, tule juures toibus ta aga õige pea. Osa kaladest, mis olid lahtiselt paadis, ujus juba järves, neile lisaks loopisin järve ka veel poole meie kalakoormast. Pidin tükk aega paadist vett välja tõstma, enne kui sain paadi põhjast lahti. Ka kõik meie tühjad ja pooltühjad õli- ja gasoliinid olid lained ära viinud; kogu meie tagavara koosnes nüüd veel 16 liitrist gasoliinist, mis oli paadi põhjas kalade all.

Lõuna ajal otsustasime edasi liikuda. Kuna puhus tugev tuul ja lainete harjad olid valged, hakkas De Molt kahtlema selles, kui kaugele meie oma väikese gasoliinitagavaraga jõuame. Jätsime kalakoorma saarele ja sõitsime tühjal edasi. Meil seisis ees veel 25 miili pikkune tee. Saarestikust välja jõudes kohtasime liikuvat jääd, mis muutus ikka tihedamaks ja tihedamaks ning mis meid sundis õige palju kõrvale kalduma õigest suunast. Juba tahtis De Molt tagasi pöörduda, kuid politseiniku pealekäimisel jätkasime teekonda, sest meie gasoliinitagavara oli liig väike selleks, et Hay jõesuhu tagasi jõuda. Jõudsime ainult väga aeglaselt edasi, aerudega omale jääsupis teed raiudes. Meie sihtkohani oli veel vaid 6—7 miili, aga polnud väiksematki lootust sinna õhtuks jõuda. Sellepärast maandusime ühel väikesel saarel ja olime rõõmsad, et meil nii hästi oli läinud — ei puudunud ju palju, ja oleksime pidanud õõbima jääs! Nüüd vähemalt võisime omale teha tuld ja soendada külmetanud liikmeid. Küll tundsin nälga, sest suurem osa meie toidutagavarast oli eelmisel ööl hukkunud, kuid trööstisime end sellega, et Fort Resolution pole enam kaugel, küll me homme seal kõhud täis sööme!

K. Aguraluja oma onni⁷⁷ „paraaduksel“ Hay River'i asunduses peale õnnestunud kalapüüki.

Seal lendas äkki saarele suur parv linde, kes sarnanesid meie kodumaa sookandadele. Need linnud olid nii julged, et nende tapmiseks meie ei vajanud isegi laskeriistu, ja lühikese ajaga oli meil neid pool tosinat käes. Kõpsetasime neid tulle varda otsas ja saime omale kuningliku õhtueine. Ning täie kõhuga oli ka uni kaugelt magusam.

Hommikuks oli lahtine jää kokku külmunud üheks suureks jääväljaks. Valmistusime raskele teekonnale, kui nägime Fort Resolutioni poolt politseilaeva meie poole teed murdmas. Nähtavasti märgati seal meie õhtust tuld ja tuld meile nüüd appi.

Teekonna lõpu sooritasime politseilaeva mõnuses kajutis lõbusas vestluses meie päästjatega.

Fort Resolution'is veetsin nädalapäevad. Otsisin üles ka oma vana sõbra mr. Roosi, kes kukalt sügades tähendas,

et tema küll aru ei saa, mis paha vaim mind säärasel üleminekuajal ringi hulkuma ajab.

Vahepeal oli järv juba tugevasti kinni külmunud, tuli lund, ja uhke kelgutee oligi valmis.

Tagasipääsemine Hay River'i asundusse oli nii siis võimalik ainult koertega. Ostsin omale kelgu ja koerad, et talvel oleks liikumiseabinõu omast käest võtta.

Laadisime oma kelkudele tosina kanu ja kaks siga, mis olime ostnud mr. Roosilt, ja alustasime teekonda tagasi. Meiega kaasa tuli üks indiaanlane oma koertega, kuna politseinikud pidid paar päeva hiljem meile järele jõudma. Pidime kogu aeg kelkudele järele jooksuma, sest meile enesetele ei jatkunud enam ruumi. Alguses oli mul raskusi koerte juhtimisega, kuna ma ei osanud ju nende „keelt“. Nõudis tükike aega ja palju harjutust, enne kui vajalised indiaanikeelsed sõnad ära õppisin, millest koerad aru said. Siis läks asi hõlpsasti.

Õõ veetsime indiaanlase sugulaste juures, kes meid suure lahkusega vastu võtsid. Magasime kõik koos põrandal väikeses onnis, ümber väikese plekk-ahju, mis seisis just keset tuba. Magama heideti kuidas juhtus, võõrad ja omad, naised ja mehed segamini. Onni elanikke oli seitse ja meid kolm, nii magas sel ööl väikeses onnis kümme hinge! Õhust jäi küll puudu, selle eest aga oli soojust üleliia.

Järgmisel hommikul vara asusime jälle teele.

Juba Fort Resolution'ist peale oli meie reisikaaslasel-indiaanlasel tüli ühe oma koeraga, kes teel tihti pikali heitis ja sellega edasilikumist muidugi väga takistas

Minu meelest oli loom haige, kuid indiaanlane ei arvestanud sellega ja piitsutas vaest looma armutult seni, kuni see jälle jalad alla võttis. Mõnikord kestis selline südametu peksmine paarkümmend minutit. Iga kord kui koer enese jälle maha viskas, läbistas mu südant terav valu, kuid indiaanlaste hulgas nähtavasti loomade vastu halastust ei tunta. Kui indiaanlane viimaks koera ära tappis, tundsin suurt kergendust.

Meie teekond viis väikestest saartest läbi, mille vahel jää tundus nõrk olevat. Sellepärast ei julgenud meie sõita kõige otsemat teed, vaid hoidsime ikka saarte lähedusse, mis meie teekonda tunduvalt pikendas. Ühe suurema lahe juurde jõudes hakkasin arvestama, et otse edasi sõites võidame palju aega, ja sellepärast pidasin indiaanlasega kui asjatundjaga nõu, kas siiski mitte riskida sõitu üle lahe. Indiaanlane arvas, et jää peaks ikka kandma küll, ainult tuleb hoida üksteisest eemal. Usaldas teda, hüüdsin oma koertele „Maissch“ ja võtsin suuna risti üle lahe. Kuid ma ei saanud kuigi kaugele, kui järsku jää tugevasti ragisema hakkas ja enne veel, kui ma öieti aru sain, mis juhtus, olingi vees. Kohe läbistas mu pead mõte, et De Molt'i seakasvatuse plaanid lähevad nurja, kui minu hoolde usaldatud siga peaks uppu-ma. Suure jõupingutusega upitasin koerad ja kelgu ühes väärtusliku pagasiga jälle jääle ja katsusin nii ruttu kui võimalik kaldale jõuda. Säärane jääkülm vann täies talveülikonnas ei ole tõesti mitte lõbus! Mu kaaslased olid kaldale juba tule teinud ja nii sain mina ja ka mu koerad varsti jälle sooja.

Reis koerte-
saanidega.

K. Aguraluja ja
De Molt tee-
konnal Fort Reso-
lution'ist Hay
River'isse.

Mount Isa tinakaevanduses.

Eestlasi kaevanduse linnas.

E. Lepp.

Tuhanded miilid kaugel Austraalia sisemaal asub Mount Isa tinakaevandus, mille ümber on tekkinud linn üle 4000 elanikuga. Suuremale osale meeskodanike perele annab teenistust kaevandus oma allmaa ja pealmaa osakondadega. Vähesed linnaelanikud, kellel on mõned ärid või mõned muud tööalad, on enam-vähem alalised elanikud Mount Isas, kuna suurem osa elanikke ainult ajutiselt siia sõidab ja varem või hiljem jälle ära kaob. Osa seesuguseid töölisi lahkub paariaastase töö järele kaunikese summa rahaga, et midagi muud ette võtta mõnes suuremas linnas, kuna paljud oma rahad siin kõrtsides ja mängupõrgutes ära kulutavad ja puupaljalt kas teise tööpaika sõidavad või sunnitud on siin paigal püsima ja viletsust kannatama. Eestlaste suhtes, kes siin seni on tööl olnud, ei saa öelda, et nad mõistlikult ei oleks toiminud. Nii mõnigi on heale järjele jõudnud rahaliselt ja võimaluse saanud kergemat elu nautida. Elades kainet elu ja olles tublid töölised, on eestlased siin kaevanduse valitsuse lugupidamise võitnud.

Käesoleval ajal töötab maa all neli ja maa peal samuti neli eestlast. Kõik on oma töökohtade ja teenistusega enam-vähem rahul. Kahel eestlasel on omad majad, kuna teised kaasüürilistena asuvad mitmel pool.

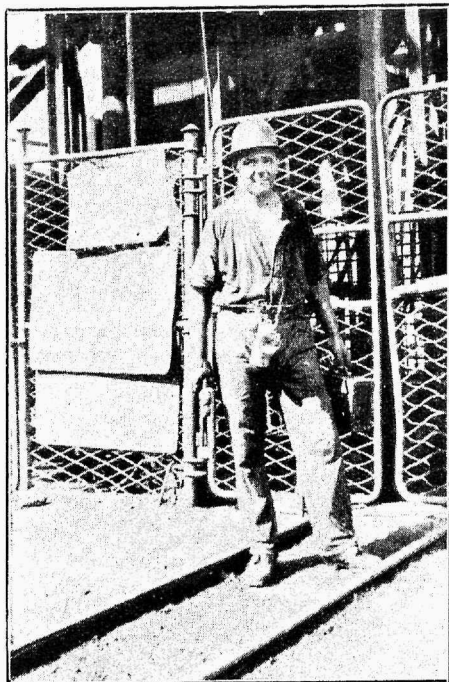
Linnas on eesti proual K.-l renditud suur hoone, kus peab kostilisi. Viimaste hulgas on ka kolm eestlast. Pärnu eestlasel Leinassaarel on linnas kingsepatöökoda, kus ta koos noorema pojaga vehib tööd teha väsimata vara hommikust hilja ööni. Tema on kõige kauemini siin paigal püsinud ja tunneb kõiki eestlasi, kes siin üldse tööl on olnud. Ja nende arv ei ole väike, vaid ulatab juba 50 ligi. Nii mõnigi eestlane, kelle siia sõites tutvust ei ole olnud, on omad esimesed ööd L. juures varju leidnud ja temalt esimesed juhtnöörid saanud, kuidas tööle pääseda. Käesoleval ajal on viis eestlast tükitöödel, kus võimalus on tublisti rohkem teenida; teised on päevatöödel.

*

Töötamine kaevanduses ei ole hädaohuta. Peaaegu kõik eestlased, kes siin tööl on olnud, on vähemaid vigastusi saanud, mis mõned nädalad

Parajasti, kui olime lõunasöögiga lõpule jõudmas, nägime kolme politseinikku meie poole tulevat. Rõõmustasime suuresti nende tuleku üle. Esiteks oli suurema hulgaga lõbusam reisida, teiseks lootsime, et nüüd nemad meile teed murravad oma koertega, kes riigi kulul olid väga hästi toidetud. Kuid meie rõõm oli üürrike, sest meie ei teadnud arvestada ilmaga. Hakkas tugevasti lund sadama ja tõusis torm, nii et eelmiste kelkude jäljed olid silmapilk kadunud ja järgmised pidid omale ikkagi ise teed rajama. Suure pingutusega jõudsime viimaks tee peal asuvasse politseinikkude onni. Olime kõik, nii inimesed

kui koerad, surmani väsinud ja vajasime tõsiselt puhkust. See oli tormisem öö minu elus ja vist küll ka õudsem. Torm aina tugevnes. Tuule ulgumisele onni ümber lisandus koerte ulgumine — ja neid oli onni ümber 26! Koerte kisa meelitas varsti ligi ka hunte, ja nüüd läks onni ümber lahti tõeline põrgu. Koerte ulgumine on ka juba küllalt vastik, kuid huntide ulgumine mõjub hingele kuidagi luupainajalikult rõhuvalt. Ta sisendab inimesele mingit imelikku hirmutunnet, mida ei oska millegagi võrrelda. Arvasin, et ma sel ööl küll und silma ei saa, siiski olin suure väsimuse tõttu pikapeale uinunud.

„Välis-Eesti“ kaastöölise Ed. Fr. Lepp Mount Isa kaevanduse peasissekäigu juures.

paranemist on nõudnud ja kodus sundinud viibima. Kõige suuremaks juhtumiseks oli õnnetus K-to'ga, kellele kivi jala peale kukkus ja kannasoone vigastas. Peale lõikust ta viibis mõned nädalad haiglas ja hiljem saadeti Brisbane'i eriravile, kus

juba üle 5 kuu viibib. Kuuldavasti ei luba vigastatud soon jalale vaba liikumist, nii et K-tol pikemat aega longata tuleb. Härra M-el, kes praegu Eestis viibib, murdus labaluu kukkiva kivi tagajärjel. K-s sai suure haava pealaele, mis 5 klambrit nõudis. M. saagis mootorsaega põlve. Nende ridade kirjutajale kukkus kivi paremale käsivarrele, tekitades vigastuse. Vähemaid vigastusi, mis ajaraisku ei tekita, juhtub tihti. Surmasaamisi viimase aasta jooksul ei ole olnud, raskemaid vigastusi aga küll. Üldse on viimase viie aasta jooksul 9 surmajuhtumit olnud, mis, võrreldes ligi 1500 töölisega, siiski väikese protsendi moodustab. Igal sammul on ettevaatuse abinõud tarvitusele võetud ja kogu tööstus on moodsate masinatega varustatud, nii et tööliste julgeolek enam-vähem on kindlustatud. Ka tinamürgitust on viimasel ajal vähem olnud kui enemalt. On sisse seatud eeskujulikud pesuruumid sooja ja külma veega tööliste ja nende riiete pesemiseks. Ka maa all on tolmu vähendamiseks kõik abinõud tarvitusele võetud.

Tinakaevanduse kõrvalproduktideks on tsingi- ja vasemuld, kuid ka nendes osakondades on nii õnnetusjuhtumid kui ka mürgitused vähenenud minimaalseni.

Teisel päeval ei olnud torm ikka veel raugenud, nii et teekonna jätkamisest ei võinud olla juttu. Väikese retke sooritasin ühe politseiniku saatel siiski. Nimelt oli tarvis tuua koertele kalu, mis olid üles pandud lattidele pool miili onnist eemal. Pool teed viis läbi võsastiku, millest välja jõudes silmasin rea koeri, kellele meie koerad tuhatnelja järele pistsid. Siis taipasin, et tegemist on huntidega — need olid esimesed hundid, keda Kanada metsades oma silmaga nägin. Arvult oli neid kaheksa. Nii kiiret sõitu polnud koerad mulle veel teinud ja nii suurt vaeva polnud mul kunagi enam tarvis näha, et juhtida koeri jälle õigele teele.

Pärast kaheksa päeva kestnud reisi jõudsin viimaks jälle tagasi Hay River'i asundusse, kus asus mu talvekorter. Sihtjoones olime maha kõndinud üle 125 miili. See matk oli mulle väga heaks harjutuseks ja tõstis mu eneseusaldust päris tublisti. Tundsin, et hakkas kohanema eluga ürgmetsas, mille võlu mulle alles nüüd hakkas õieti selguma. Ürgmetsas tunned end tõesti vabana, ja raskused ning hädahohud karastavad inimest ja kasvatavad ta julgeks ja tugevaks. Ürgmets oli mulle muutumas armsaks sõbraks. Elu suurlinna keerises, tsivilisatsioonis, mille olin maha jätnud — see kõik oli nii kaugel ja nii väheläbiväärne!

Maastik
Queenslandis
peale „scrubi“
põletamist.

Palgivedu härga-
dega saeves-
kisse. Mõnikord
on rakkes kuni 10
paari härgi.

Eestlaste elu Põhja-Queenslandis, Austraalias.

On korduvalt juba kirjutatud, et vaevast leidub maanurka maailmas, kus eestlasi ei leidu. Kõikjal võib kohata eestlast, olgu see kas mõnes suures linnas või kaugel sisemaal, tuhanded miilid eemal suurlinna elust. Iga tööala, iga teenistusevõimalus on eestlastele vastu võetav ja tulutoov. Nii ka siin Austraalia põhjapoolses osas.

Enam kui kümme aastat tagasi olid Austraalias veel head töösaamise võimalused ja teenistus oli võrdlemisi hea. Põhja-Queensland pakkus oma suhkru- pilliroo lõikusega ja paljude teiste tööstusaladega ka eestlastele head töö algust siia asumisel. Olgugi et suhkrolõikus on hooaja töö, kestab ta siiski ligemale kuus kuud, ja vaheajal on võimalus teistel aladel tööd leida, mis võimaldab aasta läbi paigale jääda ja elu-olu pikemalt tundma õppida.

Paljud eestlased, kes P.-Queenslandis on töötanud, on tagasi reisinud kas lõuna poole või teistesse osariikidesse, otsides jahedamat kliimat, — kuid kümnekond peret on otsustanud P.-Queenslandi omale alaliseks asupaigaks valida ja seal omale kindel kodu luua. Nii asutas hr. Põlma omale Athertoni linnas puutööstusettevõtte, mida aegajalt on suurendanud, nii et see praegu töötab täielise sisseseadega ja masinatega. Paljud eestlased on tema töötaas ajutist tööd ja teenistust

leidnud. Samuti võtab hr. Põlma ka majade ehitamisi oma peale ja on tubli meistrina sel alal ümbruskonnas tuntud. Teine puutöö alal tegutsev eestlane hr. Põntson on juba kauemat aega ühes saeveskis meistrina ametis ja on kõik raskused läbi võidelnud, mis ühel välismaalasel parema ja juhtiva töökoha saamisel on möödapääsmatud. Ta on oma saatusega täiesti rahul. Osa eest-

Hiigelpuu Põhja-Queenslandis.
Noormees, kes mahasaetud puu juures
seisab, on ligi kuus jalga pikk.

Queenslandi
eestlasi kaas-
maalase
P. Pinki juures
külas 1937. a.

Vasakult: noor
Leinassaar,
L. Hilop, pr. Pink
lapsena, pr. Põl-
ma, pr. Leinas-
saar, pr. Krohv,
pr. Põlma,
pr. Põntson (taga-
plaanil), J. Leinas-
saar, A. Põlma
(taga), M. Põntson,
P. Pink (taga) ja
W. Anni. Pilt on
võetud P. Pinki
ehitusel oleva
maja ees.

lasi otsustas maale asuda, milleks võima-
lus osutus sel teel, et riik maatükke hak-
kas soodsatel tingimustel soovijatele väl-
ja andma.

Miljonid aakrid harimata maad on Põh-
ja-Queenslandis, mis kuulub riigile. Osa
sellest on kõlbulik isegi põllumaaks, osa
karjamaaks. Kõik maa on põlise džung-
limetsaga kaetud ja tuleb puhastada, en-
ne kui ta millekski kõlblikuks muutub.
Juuresolev pilt näitab ühte mahasaatud
metsahiiglast, mis on kuus jalga läbi-
mõõdus, ja niisuguseid on palju. Riik tü-
keldas maa mitmesuguses suuruses 150
kuni 300 aakrini, ajas sihid sisse, tegi
teed läbi ja loosis need tükid soovijate
vahel välja. Soovijaid oli sada korda
enam kui maatükke. Ja ühe säärase
200-aakrilise maatüki sai hr. Pink ene-
sele. Ta asutas maa-alale saeveski ja
hakkas ümbruskonna asunikele tarbe-
puid saagima, missugusel alal ta veel
praegugi töötab. Kaks eestlast on temal
alalised saeveskitöölised juba mõnda aeg-
ga. Üks Mount Isas asuv eestlane tellis
hr. Pinkilt ühe saadetise ehituse tarbe-
puid, olgugi et raudtee veokulu üle 900
miili kaugusele puuhinna kaugelt ületas.
Aja jooksul on hr. Pink metsa maha võt-
nud ja maa karjamaaks muutnud, kus
lüpsikarja peab. Juuresolev pilt on tüü-
pilne seesugusest uudismaast peale met-
sa mahavõtmist ja risu ärapõletamist.
Maad on suuremalt jaolt mägised ja ai-
nult härgade abil on võimalik palkisid
ära vedada. Härjad lähevad läbi ka ni-
isugustest kohtadest, kuhu mootoriga ligi
ei pääse.

Riigivalitsus annab laenu metsa maha-
võtmiseks, aia tegemiseks ja kariloomade
ostmiseks.

Teistest eestlastest on maapidajad A.
Weidebaum, Krohv ja J. Lei-
nassaar, kes kõik lüpsikarja peavad.
Weidebaumi farm on eestlasel E. Kollil
rendil, kuna ta ise töötab Mount Isa kae-
vanduses. Krohvil on eeskujulikud lüps-
simasinad, mis tööd tublisti hõlbustavad.

Eesti farmide lähedusse on asutatud
võivabrik ja koorevedaja veab järjekind-
lalt koore ära vähese tasu eest, nii et
farmeril ei jää muud teha, kui koore-
kannud värava juurde välja viia.

Üldse on kõik eestlased visa tööga pa-
remale järjele jõudnud ja ei kahetse, et
väljarändamise mõte neilt sünnimaa on
võtnud.

Kuna asunikud üksteisest kaugel asu-
vad ja asjaajamised tihti pikemaid matku
vajavad, siis on kõik eestlased omale
sõiduabinõud — autod — muresetnud.
See kiire liiklemiseabinõu ongi ainuke-
seks vahendiks, et eestlased üldse ükstei-
sega läbi saavad käia ja üksteisele oma
rõõmusid ja muresid pihtida.

Juuresolev grupipilt kujutab üht õn-
nelikku koosviibimist viimaste pühade
ajal, kus mõned võorad üle 75-miilise rei-
si läbi tegid, kuna hr. Leinassaar, kes
omab Mount Isas kingsepatöökoja, sel
ajal oma puhkusereisil omaste pool viibis.

Paar eestlast töötab Tully suhkru-
vabrikus ja paar eestlast käib veel prae-
gugi suhkruhooajal pilliroogu lõikamas.
Tööta eestlasi P.-Queenslandis ei ole.

Sydney eestlasi ettevõtjatena ja töösturitena.

Poolsada eesti kingseppa. — Ettevõtlikud naised. — Kuidas austraallased paberossihülse hakkasid tarvitama.

Ainult väike protsent väljarändajaid leiab omale võõrsil kohe tööd oma kutsealal. Kaugelt suurem protsent on pidanud siirduma aladele, millele nad kodumaal ei teadnud mõeldagi, olles selleks sunnitud võõrsil valitseva olukorra tõttu. Nagu igalpool maailmas, nii on ka Austraalias suurtööstusel oma tööhooajad. Kui tööstus saab suure ja kiire tellimise, võtab ta omale muidugi lisatöötajõude, kes pärast 3—6 kuud kestnud tööhooaega jälle vallandatakse. Säärasteks lisatöötajõududeks osutuvad enamuses välismaalased, kes on nõus igast tööotsast kinni haarama. Kuid selline juhuslik töö ei võimalda korralikku äraelamist, selle tõttu need, kellel pole õnnestunud omale kindlat teenistust leida, on hakanud ringi vaatama, kas ei leiduks võimalust hakata ise oma töökoja omanikuks — „boss'iks“, nagu öeldakse Austraalias. Nii ka paljud Austraaliasse väljarännanud eestlased. Osutus, et kaunis tulutoovaks alaks on Austraalias saapaparandus. Ja nii leiamegi sellel kutsealal üle poole-saja eestlase, kes kodumaalt välja

rännates oma kutseala võõrsil omale kindlasti teisena ette kujutasid.

Praegu töötab Austraalias iseseisvate kingseppadena kõrgemaid sõjaväelasi (isegi üks veneaegne kindral), professoreid, rohuteadlasi, ajakirjanikke, näitlejaid, elektrikuid, metallitöölisi, kontoriametnikke, telegrafiste, spordiinstruktoreid, muusikuid jne.

Saapaparandust on Austraalias kerge ära õppida, kuna kõik töö tehakse masinatega. Muidugi nõuab ka see tööala harjumist, kuid vajaline vilumus omandatakse võrdlemisi lühikese ajaga.

Töökoja sisseseade koosneb enamasti talla allaõmblemise-, pealse-, lappimise-, freesimise- ja poleerimisemasinatest, peale selle peavad töökoja omanikul olema veel nahatihenduse pressid, pumpsisoone lõikajad ja rida vähemaid tööabinõusid. Mõnedel töökodadel talla allaõmblemise-masinad koguni puuduvad, kuna paljudes linnajagudes on töökojad, mis teevad ainult tallaõmblemisetööd, võttes paarist kuus penni. Need töökojad viivad ise töö ära ja toovad päeva vältel jälle tagasi.

Osa eesti kingseppe töötab üksinda, kuid osa on oma töökoda suurendanud ja töötab võõraste abilistega. Neis töökodades võetakse tellimisi vastu ka igasugustele muudele nahatöödele, nagu käekotid, kohvrid ja sadulsepatööd, mis siis spetsiaaltööstustesse edasi antakse. Kõrvalsissetulekuna müüakse mõnes töökojas ka valmis jalanõusid, susse, kohvreid, kingsepa-tarbeid, paelu, saapakreeme ja muud selle alaga ühenduses olevat kaupa.

Tööde hinnad on praegu: meeste-rahva jalanõude tallad ühes kontsa-

Proovireisijana ja agendina teeb visiite eestlaste juurde J. Mölder, kelle ametlik asupaik on Tully linnas, kuid kes reisib üle kogu Queenslandi ja isegi lõuna-osariikides.

Igasuguse eesti seltsi moodustamine Põhja-Queenslandi eestlastel on võimatu, kuna Queenslandi osariigi eestlased on nii laiali pillatud, et organiseerimine täiesti võimatuks osutub. Seda enam, et lüpsifarmi pidamine ei võimalda kauast eemalolekut kodust kuigi tihti. Ka suurlinnas Brisbane'is on praegu asumas vähem kui tosin eestlast, kes mitmesugustel aladel ja kohtadel töötavad. L.

dega alates 6/— (umbes 4 Ekr.), naiste omad alates 5/6, meeste jalanõude kontsapplekid alates 1/9 ja naiste omad 1/— . Mõned aastad tagasi püüdsid kehvemate linnaosade töökojad suure võistluse tõttu hindu alandada, kuid kingseppade keskuhingu nõudmisel on nad nüüd sunnitud hinnad jälle ametliku hinnakirja tasemeni tõstma.

Eesti elukutselised kingsepp-meistrid võtavad tellimisi vastu ka uutele jalanõudele, seda peamiselt suurte kaubamajade vahetalitusel, kuhu jõukas tellija oma tellimise annab. Sellise vahetalituse peale vaatamata saab uute jalanõude tegija hea hinna.

Teenistus oleneb sellest, kas keegi töötab üksi või abilistega, kui palju on tema rajoonis võistlejaid ning kus tema töökoda asub. On eesti kingseppi, kelle läbikäik on nädalas kuni £ 35, ja on teisi, kellel see on ainult £ 5 ümber. Harilikult kõigub üksikult töötava kingsepa läbikäik nädalas £ 8—12 vahel. Sellest läheb materjali ja muudeks kuludeks ära keskmiselt üks kolmandik.

Peale ärisse toodava töö tuleb jõukamas rajoonis osa tööd kodust ära tuua ja uuesti kohale toimetada. Sel juhul peab töökoja omanikul olema oma auto ning ka telefon äris, muidu ei saaks ta oma tööga hakkama.

Kokkuvõttes peab nentima, et see kutseala on võimaldanud enamusele eestlastest ilusasti ära elada ja ka veel mõne naela kõrvale panna. Arvan, ma palju ei eksi, kui hindan eesti kingseppade üldvarandust Sydneys £30—35.000 peale. Peale kena sisseseade on paljudel neist oma majad, maad ja autod.

Viimasel ajal on paljud eestlased, kes kauemat aega sellel alal on tegutsenud, tüdimuse tõttu või tervislikudel põhjustel oma töökojad ära annud ja siirdunud maale, kus töötavad farmeritena.

*

Kuid mitte ainult kingsepatöö alale ei ole siirdunud Sydneys eesti

ettevõtlikud mehed ja naised. Vähe on alasid, millel eestlased Sydneys poleks õnne katsunud. Kui praegu eestlaste üldarvu Austraalias 1400 peale arvata ja arvestades sellega, et paljud on perekonnainimesed, siis võib öelda, et 50% siinseist eestlastest on omaette peremehed. Peale farmerite, piimapoodnikkude ja kingseppade on eestlasi veel tegevad järgnevatel aladel. Umbes 30 eesti daamil on siin moe- ja õmblusärid. Ka need ärid on omale aastate vältel suutnud muretseda kindla klientuuri ja, pannes rõhku töö headusele, on nad omale hea seisukoha kindlustanud. Ka eesti meesrätsepad, kelle arv ületab tosina, omavad hea kuuluse ja teenivad hästi — kes oma äri omanikuna, kes suurärvides töötades. Oma usinusega on aja jooksul suutnud omale muretseda kes maja, kes auto; mõni ka mõlemad. Siis on veel eestlasi tegutsemas juukselõikajatena, kellaseppadena, orkestrantidena, pagaritena, masseerijatena, päevapiltnikkudena, elektri-, raadioäri ja sporditarvete äri omanikkudena, ehitusettevõtjatena ja mööblitiseritena.

Praegustest eesti tööstusettevõtetest peab mainima hr. T o n d i hülsi- ja paberossitööstust, milline paarikümnele inimesele tööd annab.

Kui hr. Tondi aastaid tagasi hüsilvalmistusega alustas, siis suhtusid sellesse paljud skeptiliselt, sest oli see ju tundmatu produkt siin turul. Kuid tänu heale tahtele ja püsivusele kui ka headele kaubaesindajatele on tema produktidel nüüd kaunis hea minek.

Hr. P o l l i küünla- ja seebitööstus töötab ka kujuneda kaunis edukaks ettevõtteks. — H e n d r i k s o n i ja K u k k ' e kingsepamasinate tööstus, olles küll veel kaunis noor ettevõtte, on oma tööstusmasinatele kaunis head turgu leidnud, kuna nende tööstussaadused on odavamad teiste omadest. Hr. P e e d u l, kes koos hr. R e b a s e g a mõned aastad tagasi „Esto“ eksport-import äri avasid

Eesti põllumehed Sydney ümbruses.

Asundused Cabramattas ja Thirlmere'is.

Põlise põllumehena eestlane suures enamuses igatseb oma maalapikese järele ka võõrsil. Kõigi raskete pingutuste eesmärgiks on enamasti ikka oma maatüki soetamine, kus võidakse end tunda täisõigusliku peremehena. Vastavalt kogutud kapitalile omandatakse väiksem või suurem maatükk, milles nähakse mitte ainult tuluallikat, vaid mille küljes riputakse kogu oma hingega. Vist on see armastus maa vastu meie rahvale jäänud pärandusena esivanemate poolt, kes ainult suuri ja raskeid ohvreid tuues suutsid omandada maalapikese päriseks ja kellele see maalapike selle tõttu oli eriti kallis.

Ka Austraalia eestlaste hulgas on kaunis suur protsent nii suur- kui väikemaapidajaid, keda siin nimetatakse farmereiteks. Suurem osa neist on maale asunud viimase seitsme aasta vältel, kuid on ka üksikuid, kes peavad Austraalias farmi juba paarkümmend aastat. Kõige rohkem on eestlased omale soetanud kanafarme, kuid omatakse ka puuvilja-, aedvilja-, lille-, banaani-, suhkrupilliroo- ja lambafarme.

ja rohkesti kodumaa kaupu turustasid, on nüüd konservitööstus.

Kurgid, peedid, sibulad, hapudkapsad, marineeritud heeringad ja teised saadused leiavad rohkelt tarvitamist. Ka „Peedu ribi“ on hästintuntud kaup. Impordi alal tegutsevad veel h-rad Kallas ja Pedriks (enne Pedriks & Lints). Üldiselt nüüd, kus enamusel juba kümme aastat on uuel kodumaal elatud, on eestlased oma elu ja olukorraga rahul. See ligi 13.000-miiline vahemaa, mis meid kodumaast lahutab, evib praegusel momendil, kus Euroopa püssirohutunnina iga minut plahvatada ähvardab, selle paremuse, et siin tunned end olevat kui vana jumala seljataga. *A. H.*

Head riigimaad on Austraalias võrdlemisi vähe saada. Maa on kas eraisikute või suurte aktsiaseltside omandus, kes omal ajal miljonid aakrid*) naeruväärse hinna eest kokku ostsid, makstes aakrist 1/— kuni 5/—.

Praegusel ajal on aga maahind £ 1 — £ 100 aakrist, vastavalt maa asukohale, ümbruse vetekogu hulga, aasta vihmasademete rohkusele ja ligipääsmise võimalustele. Suurlinnade läheduses, raadiusel 20—35 miili, maksab aaker maad 20—150 naela (1 Austraalia nael = Ekr. 13,50). Maa ise on väga mitmekesine. On linna läheduses maad, kus on musta mulda 3—4 jalga, kuid on maatükke, kus ei leidu muud pinda kui kalju.

Kodumaal on mitmel korral sellest kirjutatud, kuidas Austraalia eesti farmerid suuri rahasid „teevad“. Selle rahategemise üle võib vaielda, küll aga on vastuvaidlemata, et eesti farmerid teevad siin suurt ja rasket tööd, vahest isegi raskemat kui on harjutud tegema kodumaal. See torkab silma isegi vähikule. Kuna kordaseatud farmi eestlane enamasti ei suuda osta kapitali puudusel, ostab ta omale tükikese ülesharimata maad, mis alles tema kätetööga saab farmiks. Küll on kordaseatud farmide hinnad võrdlemisi vähe kallimad puhastamata maast, kui kõik maapuhastuse ja farmiloomise peale kulutatud tööjõu ümber arvestada raha peale. Eestlasele aga on see hinnavahe küllaltki suur, ja pealegi ei maksa ju oma tööjõud midagi! Ja nii teeb enamuse eestlastest farmereid ise kõik need rasked tööd, nagu maa puhastamine metsast, kändude juurimine, uudismaa loomine, veeaukude kaevamine, elamu ja kõrvalhoonete ehitus, veetorustiku panemine jne. Ja esimesed aastad ei paista see töö veel väljagi! Kaheksatunnilisest tööpäevast ei või siin muidugi juttugi olla. Eesti farmeri tööpäev algab kell 5 hommikul ja lõpeb sage-

*) 1 aaker = $\frac{2}{5}$ tiinu = 0,4047 hektari; $2\frac{1}{2}$ aakrit on umbes 1 hektar.

li kell 9 õhtul, talvel -- videviku tulekul. Kodumaalt kaasatoodud kogemused ei aita võõrsil ka kuigi palju — on siin ju teine kliima, teine mulla koostis, teised taime-, kodulooma- ja kodulinnuhaigused. Kõik nõuab alles õppimist ja harjumist.

Pikapeale tasub end see hoolas ja pingutav töö muidugi ära. Kordaseatud farm võimaldab juba rahuldavat äraelamist, heal aastal teenib farmer isegi hästi. Kuid head aastad teatavasti vahelduvad halbade, ja nõuab palju ettenägelikkust, et halval aastal mitte osa oma varandust kaotada. Tean üksikuid juhtumeid, kus farmerid on halbadel aastatel kaotanud isegi kogu oma varanaturkese.

Siinsete eesti farmide suurus on 3—200 aakrit. Nisu- ja lambafarmeritel, samuti ka karilooma kasvatajatel on muidugi suuremat maa-ala tarvis kui farmeritel, kes tegutsevad teistel aladel.

Et rahuldavalt ära elada, peab kanafarmeril olema vähemalt 700 kana, tomatifarmeril vähemalt 3000 taime, lambafarmeril 300—500 lammast, puuviljafarmeril kuni tuhat viljapuud jne.

Farmerid, kes 6—7 a. tagasi alustasid oma elu maal kapitaliga £ 50—200, hindavad nüüd oma varandust £ 1000 — 3000 peale. See on ka riiklik hindamine, mille järgi farmeritelt maksu võetakse, kuigi ehk müües seda raha farmide eest ei saaks. Usun, et võin liialdamata öelda, et New South Wales'i osariigi eesti farmerite üldvarandus on üle £ 50.000 (Ekr. 700.000.—).

Osa eesti farmereid on koondunud asundustesse, millest kaks suuremat — Cabramatta ja Thirlmere'i asundused — asuvad Sydney lähedal.

Cabramatta eesti asundus asub 20 miili kaugusel Sydneyst, Cabramatta maantee ääres. Asunduse loojateks olid eestlased Borkman ja Savik, kellele varsti seltsisid Roller, Sammul ja Rebane. Nüüd on Cabramatta asunduses 14 farmerit. Lisaks eelpool nimetatutele asusid Cabramattasse eestlased Tensing, Nassovits ja Pärn, kellel on pooletera koht, ning Kaus, Kangur, Vaba, Gutman, Kuiv, Maaser ja Grünfelt. Neli viimast ei ela ise kohapeal, vaid töötavad esialgu veel linnas.

Cabramatta farmide suurus on 3—14 aakrit. Maahind on siin õige kõrge. Esimesed asunikud maksid aakrist £ 65. Vahepeal maa hinnad langesid ja hilisemad juurdetulijad ostsid omale farmid, makstes aakrist 45 ja isegi 25 naela. Praegu näitavad maa hinnad jällegi tõusu tendentsi.

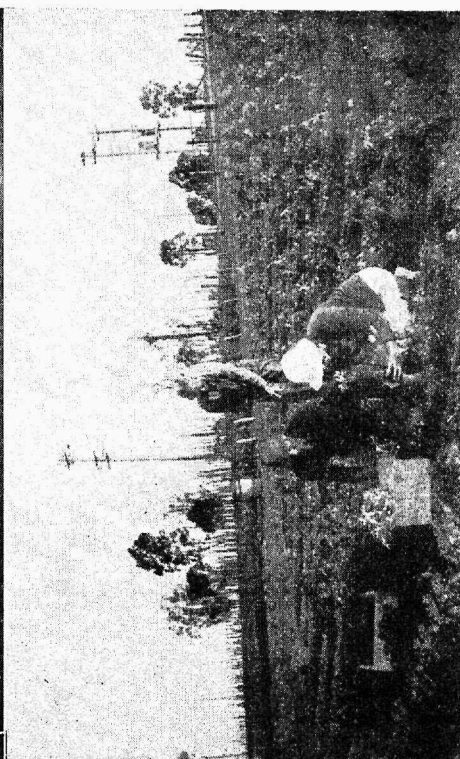
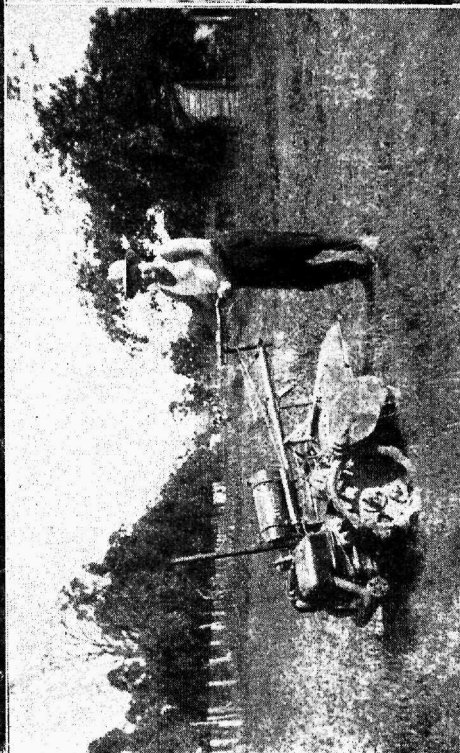
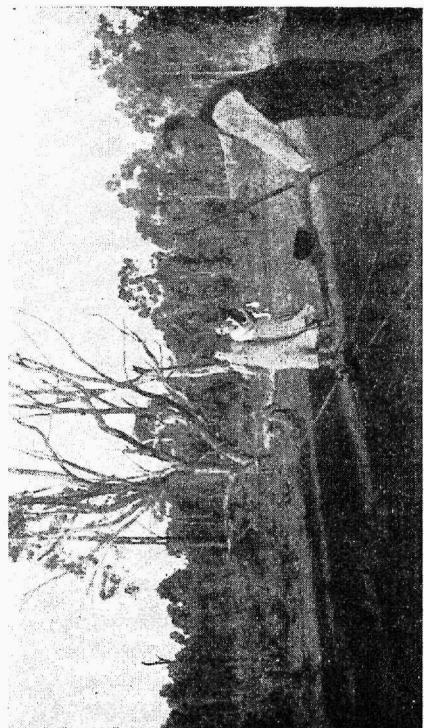
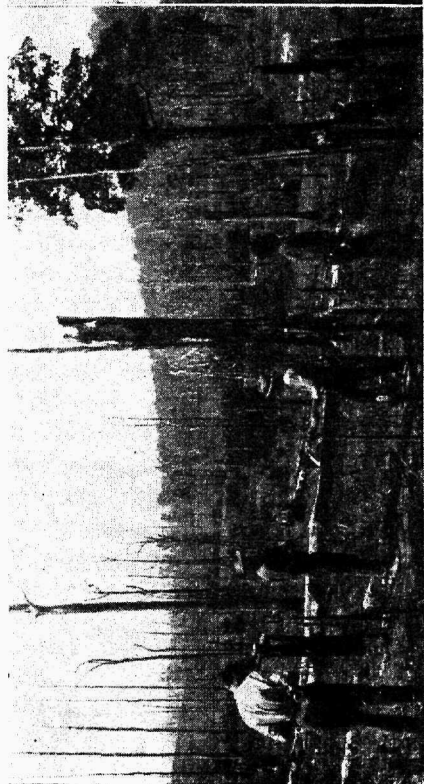
Kuna Sydney turg vajab väga suurel arvul juur- ja aedvilja, asutas ka enamuse Cabramatta asunikke omale aedviljafarmid, osutades erilist tähelepanu tomatite kasvatamisele, kuna varased tomatid on Sydney turul väga heas hinnas.

Kuid seda hinda ei saa sugugi kerge vaevaga. On palju tött ütles, et tomatite eest tuleb hoolitseda kui rinnalaste eest. Südatalvel, s. o. juulikuus, istutatakse tomatid kastidesse, kust nad peatselt ümber istutatakse põllule kottide alla, mis peavad neid kaitsma öökülmade eest. Sel ajal pakub tomatipõld omapärast pilti, meenutades bušmennide või hotentottide laagrit. Traadile tõmmatud kotid moodustavad madalaid, kitsaid ja nõörsirgeid telkide ridu. Kottide alla jäävad taimed kolmeks kuuks. 500 taime peale tuleb 20 tosinat kotte, mille hind on 2/6—3/6 tosin.

Ühe aakri peale istutatakse keskmiselt 7000 taime, jättes taimede vahele umbes 20 tolli. Taimed jäetakse ainult kahe haruga, teised murtakse varakult ära. Maad tuleb väetada blood & bone (vere ja kondijahu) ja superfosfaadiga. 160-naelane kott esimest maksab 8/6 ja 112-naelane kott teist 5/9. Kuna tomatihaigused pole sugugi haruldasteks külalisteks, pritsitakse iga kahe nädala tagant taimi lubja- ja silmakivi lahuga (lime & bluestone) ja nikotiini tolmuga.

Nii nõuab tomatite kasvatamine palju tööd ja vaeva ning küllalt palju ka kulu. Keskmiselt kulutab tomatikasvataja ühele aakrile £ 100. Peab silmas pidama, et tomatite kasvatamise juures kulub ka väga palju vett. Nii maksab mõnigi farmer, kellel palju taimi, aastas kuni £ 35 ainuüksi vee eest. Sealjuures on Cabramatta farmeritel veel see soodustus, et nad saavad kasutada linna vett ja elektrit.

Peale tomatihaiguste on tomatikasvataval suurteks vaenlasteks troopikavihm ja rahe, mis võivad sünnitada palju kahju.

Eesti farmerid Austraalias.

- 1) Põldu loomas.
- 2) Hr. Audova oma farmis puid üles kangutamas.
- 3) Hr. Sammul oma põllul töötamas käsitraktoriga.
4. Tomati talmede istutamine hr. Rolleri farmis.

Kuid tööd ja vaeva tuleb näha iga asjaga. Selle eest aga, kui juhtub olema hea aasta, annavad tomatid kasvatajale head tulu. Siinse põllutööministeeriumi arvestuse järgi on farmeri sissetulek rahuldav, kui ta kasti tomatite eest saab läbisegi 5 šillingit. Heal aastal aga teenib farmer rohkem. Nii said möödunud aastal Cabramatta tomatikasvatajad läbisegi 9/3 kastist. Varaste tomatite eest saab novembris kuni £ 1 kastist. Hea saagi juures annab neli taime 1 kasti, mis kaalub 24—28 naela.

Enamasti veavad Cabramatta farmerid tomateid turule oma veoautodega, hoides niiviisi kokku veoraha, mis on 3 penni kasti pealt. Farmerid ostavad kastid, makstes tosinast 2/6, võtavad omale tomatite pakkimiseks ja autole laadimiseks abilisi ja veavad siis suured koormad turule, kus päevas tuleb maksta 2/— platsiraha. Harilikult aga ei tarvitse farmeril kunagi tervet päeva raisata tomatite müümiseks. Mõnikord müüb ta terve oma koorma ära juba ühe tunni jooksul edasimüüjatele. Ka veavad vahest ülesostjad, kelleks on enamasti hiinlased, tomatid ise farmidest ära.

Septembris istutatakse hilised tomatid ja oad. Oad annavad saagi juba kuue nädalaga. Peale tomatite ja ubade kasvatakse Cabramattas ka veel kapsaid ja iga-sugust muud juurvilja.

Üle ühe aasta sama maa peale tomateid ei istutata. Teisel aastal kasutatakse maa-ala ära mõne muu aedvilja alla.

Tomateid kasvatavad Cabramattas järgmised eestlased: Hans Roller, Läänemaa põlise põllumehe poeg, töötab enne liipiraiujana, kuid omandas omale hiljem farmi 8 aakri suurus. Tänavu on tal maha istutatud 8000 tomatit. H-ra Roller, kes on ka kodumaal isatalus talutööd teinud, leiab, et Austraalias tuleb tööd teha kaugelt rohkem kui Eestis, selle eest aga võib heal aastal üheaakrilise koha pealt teenida rohkem kui kodumaal 50 tiinu suuruselt talult.

Pr. Borkmann'il on 9 aakri suurune farm. Tal on juba maas 8000 tomatit, millele lisaks ta kavatses istutada veel 2000 hilisemat taime. See energiline proua on oma farmi heale järjele viinud. Ta abikaasa töötab linnas (praegu viibib ta kodumaal) ja farmi juhib täiesti proua ise.

Möödunud aastal sai pr. Borkmann oma farmist 2000 kasti tomateid, mis andsid sissetulekut ligi £ 1000. Abiks farmitöödel on tal keegi jugoslaavlane.

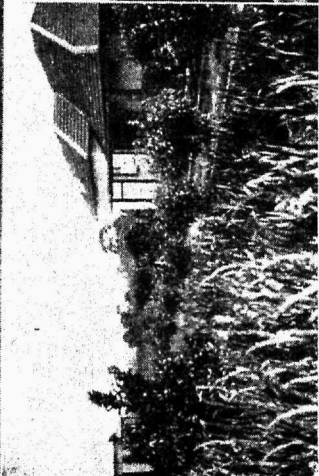
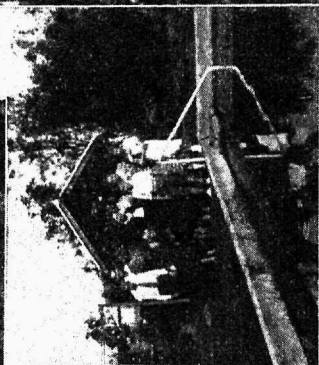
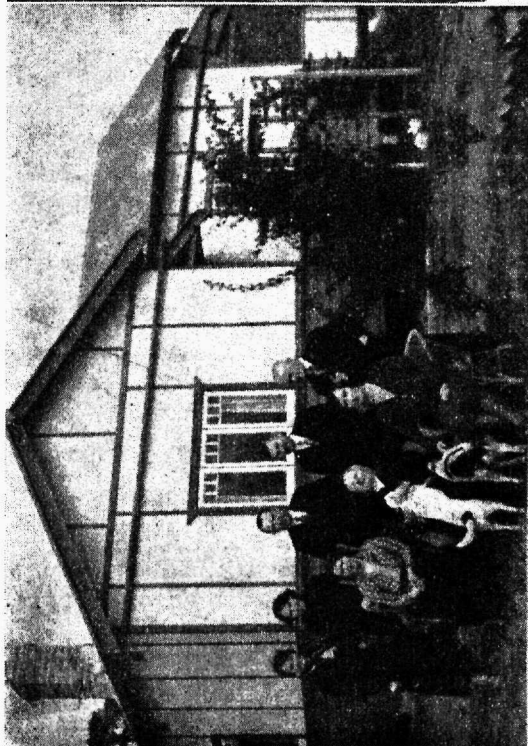
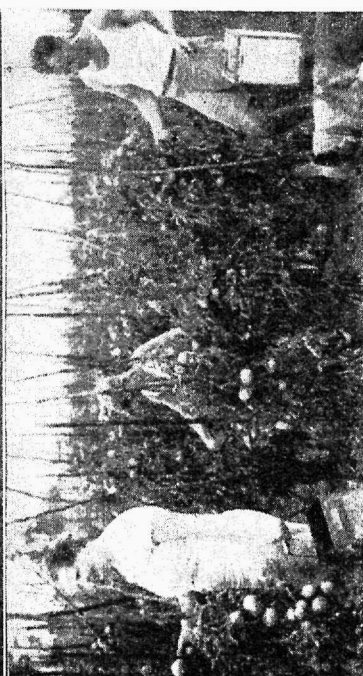
Ka hr. S a m m u l, konservatooriumi õpetajad ja ringhäälingu orkestri bassoonimängija, omab Cabramattas kuue aakri suurust farmi. Farmis on tal ilus ujumisbassein. Siingi juhib farmi pr. Sammull, kes on tänavu maha istutanud 2000 tomatit, üle 300 roosipõõsa ja viinapuid.

H-ra S a v i k, kes oli Tallinnas tuntud maalermeisteriks, kasvatas algul ka tomateid, nüüd aga on ta üle läinud lillekasvatusele. Ta kavatses omale sisse seada eeskujuliku aiatööstuse, seda järkjärgult suurendades. Tema farmis kasvab lilli, viinamarju ja viljapuid. Tänavu on ta maha istutanud 30.000 gladioluse sibulat, peale selle veel iriseid ja tulpe. Osalt ise kasvatades, osalt ostes, on ta omale muretsenud ligi 150.000 gladioluse sibulat sajast eri liigist. Tulpe ja iriseid tellib ta omale Hollandist.

H-rad K a n g u r ja V a g a asutasid omale tomatifarmid alles tänavu. H-ra Kangur kavatses suuremat tähelepanu pühendada ka lillekasvatusele. Kuna ta naiseõel prl. Tants'il on linnas lilleäri, siis ei teeks lillede turustamine talle muret. Härrad N a s s o v i t s ja P ä r n kasvatavad samuti tomateid, salatit ja muud aedvilja. Nemat varustavad taimedega ka uusi juurdetulijaid, kuna vanemad asunikud omale taimi ise kasvatavad.

H-radel R e b a s e l ja K a u s i l on kanafarmid.

Teine suurem eesti asundus asub T h i r l m e r e ' i s, Sydney-Melbourne'i peatee lähedal, 55 miili kaugusel Sydneyst. Siin elab praegu 7 eesti perekonda: Voldemar N o r t o t s abikaasaga, Arnold K a l j u s t o abikaasa ja kahe noore järeltulijaga, August P i l t abikaasa ja kahe lapsega, August P e e t abikaasa ja pojaga, Hugo A u d o v a abikaasa ja kahe lapsega, Eduard H o u s e abikaasa ja pojaga, vennad Voldemar ja Evald A l p ' i d, kelle juures elavad ka nende vanemad. Hiljuti ostsid omale siia farmid ka L i p p i n g ja S i l m, kuid mõlemad elavad ühes perekondadega alles linnas.

Eesti farmerid Austraalias.

1) Pühapäevane koosviibimine Saare farmis, Blacktown'is. 2) Tõllasepa farm Riverstone'is. 3) Saviku farm Cabramattas. 4) Samuli farmi ujumisbassein. 5) Tomatite korjamine pr. Borkmani farmis.

Esimese pääsukesena asus Thirlmere'i metsa 1929. a. V. Nortots, kelle kana-farm „Kanala“ on praegu eeskujulikus kor-ras. Farm, mille suurus on 80 aakrit, asub Cedar Creek'i (seedrioja) ääres, kus aasta läbi on jooksev vesi. Hiljuti lasi h-ra Nortots omale nägusa elamu ehitada. Tänu väsimatule ja hoolsale tööle farmi loomise aastail on h-ra Nortots jõudnud nii heale järjele, et võib nüüd ise rohkem peremeest mängida, käsutades kahte võõrast sulast. Farmis on praegu 3000 kana. Kanafarme-rite ajakirjas on h-ra Nortots'i farmi kohta mitmel korral ilmunud kiitvaid kirjeldusi.

Cedar Creek'i ääres asuvad ka Kaljusto, Pilt'i, House'i ja Audova farmid. Cedar Creek annab küllaldaselt vett inimeste, loo-made ja taimede tarvis, olles kohati ka küllalt sügav suplemiseks.

H-ra Kaljusto farm on 43 aakrit suur. Sellest on 10 aakrit üles töötatud, kuna ülejäänud maa on alles segametsa all. Ka h-ra Kaljusto tegeleb peamiselt kana-kasvatamisega, omades 1500 kana. Hiljuti asutas ta omale puuviljaaia, kus praegu on 200 mitmesugust viljapuud. Mõni aeg tagasi ehitas ta oma elamu alla „gaasi-kaitsekeldri“, mida esialgu kasutab küll ainult liha hoiukohana ja laoruumina.

H-ra Pilt'i farmi 43-est aakrist on samu-ti puhastatud ainult 10 aakrit. Farmis on 1700 kana ja viljapuaed 250 viljapuuga. H-ra Pilt'il on abiks üks sulane. Hiljuti lasi ta kodumaalt järele tulla oma vennapojad, kes ka Thirlmere'i omale farmi asu-tavad.

H-ra Peet'i 20 aakri suurust farmi peab ta abikaasa, kellel on abiks sulane, kuna

h-ra Peet ise töötab linnas vabrikus, söites maale ainult nädalalõpuks.

H-ra House elab Austraalias juba üle 20 aasta, kuid Thirlmere'is kuulub ta noo-rimate asunikkude hulka. Tema farmi suu-rus on 50 aakrit, millest on puhastatud 5 aakrit. Tema farmis on umbes 1000 kana.

H-ra Audova 60-aakrilisest maa-alast on puhastatud maa-ala 10 aakrit. Alguses h-ra Audova kavatses omale asutada puht juurviljafarmi, kuid turu ebasoodsa seisu-korra tõttu see katse ebaõnnestus, mille tõttu ta läks üle kanakasvatusele. Praegu on tal farmis 700 kana. Peale selle peab ta oma farmis ka mesilasi, kelle kasvatami-sele ta kavatseb tulevikus ikka rohkem ja rohkem tähelepanu osutada.

Vennad Alp'id omavad 10 aakrit maad viljapuuaiaga. Peamiseks sissetulekualli-kaks on neil veoäri, kusjuures lähema ümb-ruse farmerid neile rohkesti tööd anna-vad — tulevad ju kõik farmide saadused turule vedada.

Peale ülevalpool nimetatute omavad Thirlmere'is veel maad eestlased Lip-ping'ud — 42 aakrit, Silm — 150 aak-rit ja Norrak'id — 80 aakrit. Kuid need perekonnad elavad kõik alaliselt linnas ja külastavad oma maad ainult vahetevahel.

Mõlemates eesti asundustes, nii Cabra-mattas kui ka Thirlmere'is, teevad eestlas-test-farmerid tööd suure hoole ja armas-tusega. Tulevikuplaanid ja kavatsused on suured, kuid neist on praegu veel vara rää-kida. Igatahes võib öelda, et farmerite raske töö ka vilja kannab, nii et kõik asu-nikud võivad julgelt tulevikku vaadata.

Üliseestlased! 1938. a. suvel toi-muvad Eestis 11. ülemaaline laulupidu, III ülemaailmne Ülis-Eesti kongress ja suured omakultuuri pidustused. Kodu-maa ootab teid külla!

Eestlasi Lõuna-Kalifornias

Koosviibimine viimaste jõulupühade aegu perekond Rammi juures Long Beach'is. Ees keskel istub Mihkel R a m m i, temast vasakul pr. R a m m i.

Ringvaateid välismailt.

Eestlasi Los Angeleses.

Omavaheline elav läbikäimine — Kavatsetakse sõita Eestisse.

Meile kirjutatakse Los Angelesest, Kalifornias:

Eestlased Los Angelese linnas ja selle ümbruses asuvad õige laiald maa-alal, mis takistab nende omavahelist läbikäimist. Võtab Los Angelese linn ju tervelt 300 ruutmiili oma alla. Selle tõttu on eesti seltsigi tegevus kannatanud. Seltsi elu-avaldustest ei ole enam vähematki kuulda. Aastapäevad tagasi kavatseti isegi seltsi likvideerida. Varematel aegadel käidi koos rohelistes paar korda aastas. Nüüd aga ei ole seesuguseid kooskäimisi paaril aastal enam olnud.

Sellele vaatamata ei ole eestlased siin üksteisele võõrad. Omavahel ollakse elavas läbikäimises. Kuid kõik on niivõrd töödega seotud, et kunagi ei leidu sellist aega, kus võimalik oleks ühel ajal ehk ühekorraga kuhugile minna või midagi teha seltsina. Üksteise juures käiakse aga elavalt ja läbisaamine on hea.

Juhuslikult kohtab ikka jälle uusi eestlasi, kellest enne siin keegi veel kuulnud ei ole. Mõni kuu tagasi leidsin juhuslikult Los Angelese linnas Palkman'i nimelise suure eesti perekonna. — vanemad 5 tütre ja 2 pojaga, kes kõik võõrsil sündinud. Kodukeelena on neil aga siiski säilinud eesti keel. Kaks tütar on abiellunud ameeriklastega. Kümne aasta jooksul, mis see perekond on elanud Los Angeleses, polevat nad varemini kohanud siin ühtki eestlast. Nii sattusid nad nüüd esimest korda kokku puutesse eestlaste ringkonnaga.

Mõne eestlase käsi ei ole küll käinud siin kuigi õnnelikult. Nii asub siin Kalifornia osariigi nõdrameelsete majas eesti neiu Ella V a h e r, kelle vaimne seisukord on õige raske. On tunde ja päevi, kus ta näib täiesti normaalne olevat, kuid samas tuleb hullustuse hoog ja siis ei ole kellelgi võimalik temast jagu saada. Selle noore inimese saatus on väga traagiline, seda enam, et ta ise oma saatust teab, kui ta normaalne on. Ta tahaks haiglast heameelega välja pääseda, et saaks kuidagi kodumaale omakste juurde. San-Pedro eestlane Mühberg, kes sel sügisel Eestisse kavatses sõita, tahtis neiu omaga kaasa võtta, kuid arstid ei usaldanud siiski nii suurt vastutust tema peale panna ja ei lasknud prl. Vaherit haiglast välja.

Sama rasket saatust jagab veel üks teine eestlane M. K u s t i n, kes omas San Pedros väikese maja. Mõni aasta tagasi leiti ta oma kodust poolhalvatuna ja viidi haiglasse. Seal tehti kindlaks, et tema haigus on parandamatu. Pool keha on halvatud, mis on mõjunud ka mõistusele. Omavalitsus võttis ta majakese üle ja ta määrati omavalitsuse hoole alla maale hoolealuste farmi, kus ta seni on. Liikuma ta ei pääse, kuid külastada teda lubatakse.

Tuleval suvel lubavad siit mitmed perekonnad Eestit külastada. Sõiduõhin on paljudel külge hakanud ja nii kujuneb loodetavasti sõitjate arv õige suureks. Kindlamaid sõitjaid on August L u k k tütreaga Long Beach'ist, A. Morse Los Angelesest ja Oskar H a m i l t o n naiseaga (naine ameeriklanna).
N.

„Rõhutud miljonid“.

Eesti sakslased rõhutute osas?

Austraaliast on meile jõudnud Sydney ajalehe „The Sun“ väljalõige, mis toob pealkirja all „Rõhutud miljonid“ sõnumi Londonis juulikuus peetud Euroopa vähemusrahvuste kongressist, millest võtsid osa 44 vähemusrahvuse esindajad 10 maalt, teiste seas ka Eestist, kust olid esitatud venelased ja sakslased. Teistest maadest olid esindajad Taanist, Lätist, Poolast, Itaaliast, Jugoslaaviast, Austriast, Rumeeniast, Hispaaniast ja Tšehhoslovakiast. Saksamaalt ja Venemaalt esindajaid ei olnud.

Kongressil nõuti Rahvasteliidu kaitset vähemusrahvustele ja rõhutati, et eriti Inglismaa oma dominioonidega võiks Rahvasteliidu selles suhtes tõhusat mõju avaldada.

Eesti sakslane Verner Hasselblatt olevat märkinud, et Rahvasteliit on andnud lootusi nõrkadele, kuid on jätnud nad siis saatuse hooleks. „Kui vähemusrahvuste õigused endiselt jäetakse tähelepanemata, siis satub sellest rahu tõsisesse hädaohtu“ (meie sõrendus. Toim.), olevat ta öelnud. „Ükski riigimees, kes on Rahvasteliidu reformi vajaduses veendunud, ei tohi jätta seda silmapaari vahele.“

Nähtavasti on Eesti sakslastel eriti põhjust nuriseda vähemusrahvuste rõhumise üle. Või mõtles V. Hasselblatt suures kaastundmuses juutidele ehk Saksamaad?

Mis on saanud eestlastest Šanghais?

Sõda Jaapani-Hiina vahel on täies hoos. Hiina miljonitelinn Šanghai oma kolme ja poole miljoni elanikuga saab täiel määral tunda moodsa sõja „tehnikasaavutusi“. Terved linnaosad on hävitatud, kümned tuhanded rahulikud elanikud tapetud. Sõda ei ole jätnud puutumata ka välismaalaste kontsessiooni-alasid, kus elas üle kahe miljoni elaniku, neist küll suurem osa hiinlased (välismaalasi alla saja tuhande).

Nüüd huvitab muidugi küsimus, mis on saanud eesti kolooniast Šanghais. Peale Vene revolutsiooni põgenes Siberist Kaugesse Itta enamlaste eest palju venelasi, kelle hulgas oli ka eestlasi. Paljud neist jäid peatuma Šanghais, mille tõttu eestlaste pere selles Hiina suurlinnas kasvas õige tublisti, nii et vahepeal võis koguni edukalt tegutseda eesti selts (hiljem tehti selles takistusi Hiina võimude poolt).

Šanghai eesti aukonsuli P. Rumberg'i andmetel elas 1935. aastal Šanghais 131 eestlast, neist mehi 55 ja naisi 62, lapsi ja alaealisi 14. Suur osa eestlasi teenis parematel kohtadel. Kõige rohkem oli nende seas laevakapteneid, siis äriteenijaid, insenere ja mehaanikuid, raamatupidajaid, misjonäre, kooliõpetajaid jne.

Seltskondliku tegevuse hingeks oli aukonsul P. Rumberg.

Mis nüüd eestlastest selles Hiina-Jaapani sõjakeerises on saanud, ei ole teada. Hiljuti jõudis Eestisse Šanghais küll üks eesti proua, kes seal oli elanud üle 20 aasta, olles abielus ühe inglasega, mis tõttu ta eestlaste ringkonnaga puutus vähe kokku. Selle proua kuulumist mööda pidanud eesti aukonsul P. Rumberg Šanghais varsti ära tulema. On arvata, et suurem osa eestlasi sõja eest põgeneb mujale väljapoole Hiinat, aga küllap mõnedki neist on sunnitud jääma ka sõja tallermaale. Kuna Šanghai eestlased elasid kõik enam-vähem jõukal järjel, siis ähvardab sõda ka nende majanduslikku seisukorda.

Loota on, et lähemas tulevikus Šanghai eestlasi jõuab kodumaale, kellelt siis lähemalt saab kuulda eestlaste saatusest selle suure ja hävitava sõja piirkonnas.

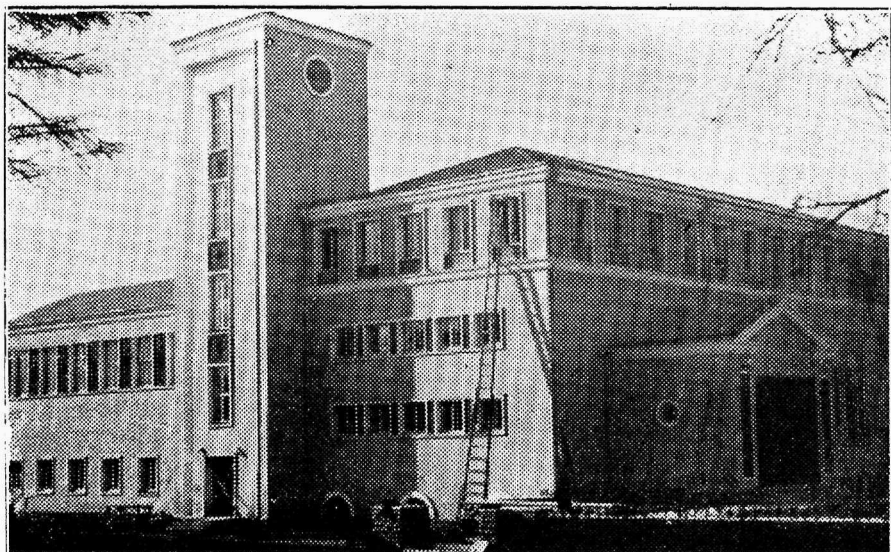
Eesti heliplaadid Brisbane'i ringhäälingus, Austraalias.

Brisbane'i eestlane V.-E. Ühingu liige Karl Laaman tellis hiljuti Eestist heliplaate rahvusliku muusikaga ja lauluga, mida andis ettekandmiseks Brisbane'i suurimale eraringhäälingule. Teatavasti korraldab eelnimetatud ringhääling igal laupäeval „rahvusvahelise tunni“, kus antakse edasi rahvusvahelist muusikat ning tutvustatakse riike ja rahvaid. Raadiojaamal on ligi 35.000 mitmesugust heliplaati, kuid eesti omi kahjuks ühtki.

Karl Laamani kaasabil korraldas ringhäälingu juhataja pooletunnilise eesti muusika edasiandmise ühes lühikese selektusega Eesti üle. See Eestile pühendatud pooltundi Brisbane'i ringhäälingus kujunes väga huvitavaks.

Nagu hr. Laaman meile kirjutab, olevat eesti plaadid kahjuks väga halvasti sisse mängitud. Kõik plaadid on eranditult kõrge tooniga. Ka olevat muusika takt ebakindel ja plaadi rekorderimine puudulik. Meie muusikaärde poolt väljaantud nimekirjades leiduvat ka liiga palju palasid motiividega välismaa helifilmidest.

Hr. K. Laaman lubas tulevikus veelgi rohkem rõhku panna Eesti tutvustamisele Brisbane'i ringhäälingu kaudu.

Uus Kopli rahvamaja, mille pidulik sisseõnnistamine toimus 26. sept.

Kodumaa sõnumid.

Eesti riigielus saabus septembris üleminekuage vanalt põhiseaduselt uuele, mis võeti vastu Rahvuskogu poolt ja mis saab kehtivuse 1. jaanuaril 1937. a. Riigihoidja K. Päts oma dekreediga pikendas kaitseseisukorra kehtivust riigis kuni 12. septembrini 1938. a.

Riigihoidja dekreediga maksmapandud üleminekuaja valitsemise korraldamise seadusest nähtub, et rahvusvahelises läbikäimises tõlgitakse Riigihoidja ametinimetust prantsuse keeles „le Président-Régent de la République d'Estonie“, teistes keeltes vastavalt sellele. Seega nimetus „protecteur“ või „protector“, mida märkisid eesti ajalehed enneaegselt ja mille tõime ka meie oma ajakirja eelmises numbris, langeb ära.

*

Eesti väliskaubanduses augustikuus väljavedu näitas hoogsat tõusu, kusjuures suuremateks välisvaluuta allika-teks Eestile osutusid karjasaadused, metsamaterjal ja tekstiilkaubad. Eriti silmapais- tev on suurenemine metsaeksporti alal. Kogusummas eksporditi augustis mitmesuguseid kaupu 69.253 tonni 11,1 miljoni krooni väärtuses. Samal ajal ulatus import 36.785 tonnile 9,8 milj. kr. väärtuses. Võrreldes eelmise aasta augustikuuga, mis samuti oli aktiivne (0,5 milj. kr.), on väljave- du suurenenud 3 miljonit krooni, sisse- vedu 2,3 milj. kr. Väliskaubanduslik läbi- käik seega kasvanud 5,3 miljonit krooni, mille juures väljavedu on tõusnud enam kui sissevedu. Sisseveo tõus oli ümmarguselt

30%, väljaveo tõus aga 37%. Augustikuu andmete põhjal ühtlasi võib märkida, et ka- he tähtsama maaga Eesti väliskaubanduses — Saksaga passiviteet väheneb, Britiga ak- tiviteet aga püsib.

*

Eesti tööstusalade laienda- miseks on kavatsusel rida uusi tehaseid. Järjest elavnev ehitustegevus on kannatamas telliskivide puudust, ja selle kõrvaldamiseks Tallinnas plaanit- takse kahele riiklikule telliskivitehasele li- saks kolmandat. Samuti on tulemas ka uus silikaatkivide vabrik. Ametlikel andmeil lähevad mitmesugused suuremad riiklikud ehitused, mis praegu pealinnas on püstita- misel, 20% võrra kallimaks kui aastat kaks tagasi. Eestis on telliskivide hinnaks praegu 6 senti tükk, mida peetakse liigselt kõr- gekseks. Peale ehitusmaterjalide on tõusnud ka ehitustööliste palgad. Samuti on läinud kallimaks ka küttematerjalid. Põlevkivi on hinnas kerkinud koguni 40%, turvas 10—12%. Selle tagajärjel osutub paratama- tuks üürihindade tõus uutest ehitatavates eramajades vähemalt 20% võrra. Korterite puudus suurendab seda tõusu omalt poolt veelgi.

Et tõkestada hindade tõusu, soodustada tulekindla ehitusmaterjali levikut maal ja hoida metsamaterjali väljaveoks, Vabariigi valitsuse koosolekul 10. septembril vaadati läbi ja anti Riigihoidja dekreediga määrus, mis kindlustab põllumajapidamiste, piima- talituste ja teiste hoonete — välja arvatud

äriliste hoonete — ehitajaile maal ehituskive Vabariigi valitsuse poolt määratavate minimaalhindadega (2½ senti), kusjuures vahe turuhinnaga tasub tehasele riik.

Küttepuude kokkuhoiu mõttes ehitatakse Põõravere turbarabasse esimene turbabriketivabrik Eestis, kuna uus kütteaine tuleb 30% odavam puudest. Vabrikus leiavad kestva teenistuse 150—170 töelist.

Tänavune põllusaak Eestis kujuneb üldiselt tunduvalt suuremaks mullusest. Septembris valitsenud vihmased ilmad takistasid mõnede viljade koristamist ja seega rikkusid ka saaki, kuid selle all kannatasid peamiselt vaid suiviljad. Rukki kogusaaki üle riigi hinnatakse 2.073.000 kvintaalile, eelmise aasta 1.535.000 kv. vastu, seega 35% võrra rohkem. Taliniisu saak, 340.000 kv., on mullusest suurem isegi 50% võrra, suinisu aga loodetakse saada vaid 415.000 kv. eelmise aasta 435.000 kv. vastu. Kartulisaak arvatakse jäävat umb. eelmise 10 a. keskmise tasemele.

Välistöölite sissetoomine Eestisse on tunnustatud tarvilikuks ka edaspidiseks. Praegu viibib Poolas Kiviõli põlevkivitööstuse esindaja, et sealte hankida lubatud norm töölisi — 220 meest. Põllutöökoja poolt avaldatud andmetest selgub, et tööliste puudus Eestis muutub üha teravamaks ka maal. Enam ei ole saada sulast ega tüdrukut talvekski, rääkimata suvest. Need 700 poola põllutöelist, kes olid Eestis tööl läinud suvel, enamikus lähevad talveks tagasi kodumaale, paigale on lubanud jääda vaid 200. Põllumeeste keskel korraldatud ankeedi andmeil vajatakse Eestis tulevaks suveks 4000 välistöelist. See arv on teatavaks tehtud Poola valitsusele, kes põllutööliste värbamiseks eestlastele nüüd on reserveerinud niisuguse rajooni, kust teistele maadele põllutöölisi ei katseta anda. Tänavu aga tulnud eesti esindajatel töölisi värvata rajoonist, kus lätlased olid teinud juba puhta töö, paremaid välja noppides. Seekord tahetakse lepingud sõlmida juba jaanuaris, et poolakate kohalejõudmisega ei tuleks hilinemist, nagu tänavu kevadel.

Tallinna ehitatakse tööstuspalee, kuhu koonduksid kõik riiklikud aktsiaseltsid. Hoone projektide võistlusest võitis osa 24 kodumaa arhitekti. Ehitus, mis püstitatakse Vabadusplatsi äärde, võib tulla kuni kümnekordne; seega oleks Tallinnas esimene tõeline „pilvelõhkuja“. Hoone läheks maksma 750.000 krooni.

Õlivabrikud Eesti põlevkivitööstuses on välismaiste õlitellimistega juba pikemaks ajaks ette koormatud ja ei suuda anda niipalju õlisid, kui tahetakse osta. Majandusministeeriumi kavade järele tahetakse eesti õlitoodangut lähemal aastail lasta kasvada kümnekordseks. Käitistele tehakse uute vabrikute ehitamiseks soodustusi. Kohtla-Järvele ehitatakse veel 2 uut õlivabrikut, nii et päevane õlitoodang tõuseb 400 tonnile.

25. septembril Riigihoidja kirjutas alla uuele ülikoolide seadusele, mis pikemat aega oli kaalumisel ja mis toob põhjalikke muudatusi kõrgema hariduse korraldamisse Eestis. Tähtsamaina neist võib märkida Tallinna värske tehnikainstituudi laiendamist tehnikauülikooliks kahe teaduskonnaga: 1) ehitus- ja mehaanika- ja 2) keemia- ja mäeteaduskond. Seadus näeb ette, et ülikoolide rektorid pole enam valitavad ülikoolinõukogu poolt, vaid nad määrab ametisse viieks aastaks riigi president. Esimeseks ametiajaks määrab Riigihoidja mõlemale ülikoolile ka prorektorid ja dekaanid. Üliõpilasorganisatsioonidena on ette nähtud üliõpilaskonvendid, mis ei tohi olla väiksemad kui 20-liikmelised. Üliõpilaskonnale on loodud ka oma vanemate-, vanematekogu- ja kuraatoriinstituut. Lisaks senisele 113 professuurile (ja dotsentuurile) Tartus ning 20-le Tallinnas asutatakse Tartus 9 ja Tallinnas 3 uut professuuri.

Madisepäeval, 21. septembril, möödus 720 aastat Lembitu surmast ja kuulsast Paala lahingust, kus ristiriitlike röövjõugud lätlaste ja liivlaste abil murdisid Sakalase Paala jõe juures Eesti maleva jõu. Kuna nii mõnelegi väliseestlasele selle sündmuse taasmeeenutamine võib osutada teretulnuks, toome sellest kokkuvõtte, nagu märkis seda tähtpäeva ka eesti ajakirjandus.

Paala verises lahingus langes eestlaste peavanem Lembit ja koos temaga hulk teisi vanemaid, nagu Vootele, Manivalde ja teisi. Samas lahingus kaotasid liivlased ka oma peavanema Kaupo, kes teenis ustava käsilasena maad orjastavaid ordupealikuid.

Rüütli rüüstasid Lembitu küla ja kõik teised ümbruskonna asundused paljaks. Nende „kristlikku“ tööd tähistasid suitsevad ahervarred ja inimlaibad.

Madisepäeva lahingus murdis Muinas-Eesti kangelaslik jõud. Vastaste ülekaal oli suur ja raudse rullina veeres orjastajate parv üle Eesti. Kõigi eestlaste vabadusihah löi pärast Paala lahingut veel mitmel puhul lõkkele ja mõni aasta hiljem roogiti

rüütliid saarlaste algatusel isegi maalt välja, ei suutnud aga lagedaksrüüstatud maa sõdades kokkusulanud vähese meeste arvuga enam luua kaitserinnet alati suurenevate orduvägede vastu. Madisepäeva lahing ja Lembitu surm oli nii saatuslikuks õnnetuseks Eesti ajaloo. Aga neist esivanemate võitlustest kandus vabadusiha ja kodumaa armastust tulevastele põlvedele, kuni jõuti taas iseseisva riigini.

*

Nimede eestistamine on praegu jõudmas oma lõppjärku. Perekonnanimede muutmise eestipärasteks tehti Eestis algust juba 17 aastat tagasi, kuid esimese 15 a. kestel oli nime-eestistajaid vaid paar tuhat. Kui aga 1935. aastal astus tegevusse seltskondlike organisatsioonide vaheline Nimede Eestistamise Liit, muutus hoog selles tunduvalt. 1935. a. lõpuks oli juba 30.000, 1936. a. lõpuks üle 100.000 nimede eestistajat. Täna seni on oma perekonnanime eestistanud 140.000 eestlast ja võõrapärastest eesnimedest on vabanenud üle 20.000 isiku. Sellega eestlased ületavad isegi soomlasi, kes samuti on hoogsalt vabanemas oma rootsipärastest nimedest.

Koos varem olnud eestipäraste nimedega kannab nüüd eestipärast nime 750.000 eestlast. Arvata võib, et vabariigi 20-daks jubeliaastaks on võõrnimedest eestlaste juures järele jäänud vaid riismed. Loodetavasti ei jää selles kaasa tulemata ka kõik need väliseestlased, kellele oma rahva hulka kuulumine on auasjaks ja kellele nime-muutmine ei valmista ületamatuid tehnilisi raskusi.

*

Semmeringi maleturniiril, mis lõppes 27. septembril, tuli esimesele kohale eestlane Paul Keres, mis on sensatsiooniks terves malemaailmas. Kuigi juba tema endised võidud ja hiilgav mängustiil põhjustasid tema nimetamise male suurmeistriks teiste maailma paremate kõrval, on nüüd tõusnud ta nende seas esimeseks. Sellega võib Keres nüüd õigustatult pretendeerida malemaailmameistri kandidaadi kohale, kuigi selleks varemini määrati Salo Flohr, kes aga Semmeringi turniiril jäi koguni viiendaks.

Malemeistrite järjestus Semmeringi turniiril on punktide järgi järgmine:

- 1) Eesti malesuurmeister Paul Keres — 9 punkti.
- 2) Ameerika suurmeister Reuben Fine — 8 punkti.
- 3) ja 4) end maailmameister Capablanca ja Ameerika esimaletaja Reševski — kumbki 7½ punkti;
- 4) ametlik maailmameistri kandidaat Salo Flohr — 7 punkti;

Eesti male-suurmeister Paul Keres, kes tuli esikohale Semmering-Baadeni maleturniiril.

6) ja 7) Austria esimaletaja Eliskases ja vene meister Ragosin — kumbki 6 punkti.

8) Läti suurmeister Petrov — 5 punkti.

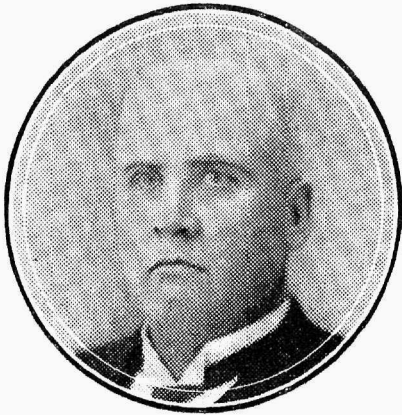
Üldse kaotas Keres sellel turniiril ainult kaks mängu (teises voorus Eliskasesele ja Reševskile). Kuus mängu ta võitis — Eliskasese, Reševski, Flohri ja Ragosini igavastu ühe ning kaks Petrovi vastu. Kuus mängu viigistas.

Üldiselt imetletakse Kerese mängustiili, mis pakub palju uudset ja sädeleb teravmeelsusest. Kui Capablanca aastate eest kuulutas kadu malele, kuna meistrid mängivat niivõrd täiuslikult, et nende omavalhised partiid paratamatult lõpevad viigiga ja seega male arenemisel on lõpp, siis on Keres tõendanud, et see ei ole kaugeltki veel maksev tema kohta (küll aga Capablanca enda kohta, kes Semmeringi turniiril mängis suure osa matše viiki). Seega on Keres toonud malemaailma uut elavust.

P. Keres oli turniiril kõige noorem — kõigest 21 a. vana.

*

Tänavune spordihooaeg lõppes eesti kergejõustiklastele suurema edukusega kui kunagi varemalt. 32 Euroopa riigi hulgas on Eesti 34½ punktiga seitsmes ja kümne parema tabelitesse on pääsenud tervelt 6 eestlast. A. Kreek on kuulitõuketabelis teine (tagajärgega 15,90,5) ja A. Viiding samas tabelis kolmas (15,30). Odaviskajate hulgas G. Sule on kolmas (72,72) ja F. Issak viies (70,56), samuti

Mitmekordne endine eesti riigivanem Jaan Teemant oma 65. a. sünnipäeva puhul.

ka maailma edetabelis. Edasi on R. Toom-
salu kaugshüppetabelis 8. kohal (taga-
järjega 7.41,5) ja A. Kuuse jagab tšehh
Galandaga kõrgshüppajate hulgas 10.
kohta (1.92). Varematal aastatel Eesti on
Euroopa-tabelis olnud kümnes-üheteistküm-
nes.

On valminud andmed turismi kohta
Eestis aasta esimesel kaheksal kuul. 1. ja-
nuarist kuni 31. augustini käis
Eestis 71.390 välismaalast ja
Eestist välismaal 51.934 Eesti ko-
danikku. Riikide järele on Eestis käinud
kõige rohkem Läti kodanikke (42.834), siis
järgnevad Soome (9798), Rootsi (5888),
Saksamaa (4066), Poola (1637), Inglismaa
(1000), Leedu (974), Tšehhoslovakkia (788),
USA (646), Venemaa (517), Ungari (484),
Taani (350), Prantsusmaa (339), Hollandi
(325), Austria (317), Šveits (352), Itaalia
(199) ja Belgia (99).

Ookeanilaevu käis 1. jaan. kuni
31. aug. Tallinna sadamas kümme, kes
igauks töi mõneks tunniks väliskülalisi
järgmisel arvul: „Gripsholm“ 456, „Thel-
var“ 21, „Kungsholm“ 486, „Rotterdam“
579, „Reliance“ 460, „Milwaukee“ 568,
„Orontes“ 534, „Atlantis“ 417, „Orandora
Star“ 382, „Stella Polaris“ 129. Kokku oli
neid „mõnetunnituriste“ 4082 isikut.

Ka on juba teada, kui palju oli tänava
Eesti suvitiskohtades välismaiseid supel-
võõraid. Üldse suvitas Eestis tä-
navu 5310 välismaalast. Neist Pärnus
3268, Narva-Jõesuus 821, Haapsalus 807 ja
Kuressaares 414.

Aasta 8 esimese kuu kestes välismaale
suundunud 51.934-st Eesti kodanikust käis
Lätis 31.832, Soomes 7579 ja mujal, välis-
passidega, 7523.

Sihtasutis „Eesti Turismi Keskkorral-
dus“, kellelt need andmed pärit, lisab neile
ka mõningaid arvutusi turismibilansi
ainelise tulukuse kohta Eestile. Kuigi see
bilanss on tasakaalustatud ülekaalukalt
Eesti kasuks, võis teda koostada paratama-
tult vaid ligikaudsena ja seega ka ehatäp-
sena, ja seepärast jätame ta siinkohal too-
mata.

*

Uue rahvamaja sai omale Tallinna
külje all asuv Koppel; kuna Kopli vana
puust rahvamaja põles ära, siis tundis Kop-
li elanikkond, kelle arv on 6500, uue selts-
kondliku keskuse järgi suurt tarvidust.

Rahvamaja pidulik avamine toimus 26.
septembril.

Rahvamaja on kõigiti moodne. Teatrisaal
mahutab 374 istekohta. Peale selle on võim-
la kõigi kõrvalruumidega, väike saal loen-
gute tarvis 100 inimesele j. n. e.

Hoone läks maksma umbes 210.000 krooni.

*

Tallinn saab omale lähemas tulevikus
suure spordihoone. Riigihoidja K.
Päts avaldab dekreedina „kehakultuuri
hoone seaduse“, millega kutsutakse ellu
sihtasutis, kelle ülesandeks on kehakul-
tuuri hoone püstitamine ja hiljem selle val-
itsemine. Seadusega antakse sihtasutusele
riigilt alusvarana 750.000 krooni. Uue spor-
dihoone (mida hüütakse juba ette „spordi-
paleeks“) asupaigaks on nähtud ette Falgi
aed, mis asub Vismari (enne Vaestekooli)
ja Falkpargi tänavate vahel. Praegu asub
seal vana puuhoone, mida kasutab spordi-
selts „Sport“.

*

24. septembril pühitses oma 65. sünni-
päeva üks eesti vanemaid riigitegelasi ja
mitmekordne riigivanem Jaan Tee-
mant. Viimasel ajal on juubilar olude
sunnil poliitilisest elust tõmbunud tagasi.
Üsna suured ja hinnatavad on aga tema
teenud varematal aegadel.

Sündinud Vigalas, Läänemaal, vallakir-
jutaja pojana ja lõpetanud Peterburi üli-
kooli õigusteaduskonna, asus Jaan Tee-
mant advokaadina tööle Tallinna, kus 1904.
a. pääsis linnavolikogu liikmeks ning kust
1905. a. sündmuste keerises käremeelsena
sattus poliitiliseks pagulaseks ja tagaselja
surmamõistetuks Šveitsi.

Kodumaale tuli juubilar tagasi sõjasea-
duse kaotamise järele, kuid areteeriti ja is-
tus eeluurimisel aasta otsa, misjärele saa-
deti asumisele Arhangeliskisse. Vabanemise
järele poolteist aastat hiljem asus ta tagasi
Tallinna, kus 1917. a. oli Eesti maanõukogu
liige, Eesti Vabariigi prokurör ja hiljem kor-
duvalt riigivanem, kusjuures tema valitsus-
sed vana põhiseaduse ajastul on olnud pü-
sivamaid.

A. T.

Sydney eesti seltsi tegelaste üldpilt seltsi 10. tegevusaastal.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Pilk tagasi kümne-aastasele seltsitegevusele Sydneys.

Kümme aastat tagasi, 9. okt. 1927. a., pidasid Sydney eesti seltsid „Eesti Kodu“ ja „Linda“ ühise peakoosoleku, millest võttis osa 49 „Eesti Kodu“ ja 96 „Linda“ seltsi liiget. Peakoosoleku üksmeelsel soovil mõlemad seltsid ühinesid ja alustas tegevust Sydney Eesti Selts „Eesti Kodu Linda“. Seltside lütmäse komisjoni esimees hr. Ed. Riisman valiti ühel häälel uue seltsi esimeheks. Võeti vastu ühendatud seltsi põhikirja, mis on seltsi tegevuse aluseks praegugi, välja arvatud mõningad muudatused. Põhikirja esimese paragrahviiga määrati kindlaks seltsi ülesanded, millest peamiselt pidid olema eesti keele ja rahvuse alalhoidmine Austraalia eestlaste keskel ja seltsi liikmete arendamine hariduslikult, moraalselt ja kultuuriselt ning seltsi liikmete abistamine majanduslikult ja vastava informatsiooni kaudu. Esimene paragrahv määras ka veel ära, et seltsi tegevus on väljaspool poliitikat ja usuliike.

Ühinemise koosolekul valiti seltsi juhatuse peale esimehe Ed. Riismani vee-

h-rad E. Muuga, L. Kaevats, L. Viru, A. Strandberg (†), J. Pikkur, A. Nipman (†) ja pr. F. Paramonov. Hr. Riismani ürasõiduga Austraaliast jäi esimehe koht vabaks, ja pooleaasta peakoosolekul 1928. a. jaanuaris valiti esimeheks hr. H. Clannan, kuna juhatus täiendati härrade A. Nortotsi ja Tennebergiga.

1928. a. peetud aastapeakoosolekul võis seltsi esimees H. Clannan nentida, et esimesel, s. o. 1927./28. tegevusaastal, oli seltsi tegelaskond töötanud suure huvi ja armastusega. Tegevuse aktiivsusest andis kujuka pildi kassaaruanne, millest oli näha, et eelarve oli ületatud rohkem kui kahekordselt. Esimesel tegevusaastal tegutsesid peo-, haridus-, informatsioon-, muusika- ja näitemüügi-toimkonnad, näitetrupp, laulukoor hr. Raimi ja sümfooniaorkester hr. Sammuli juhatusel, korteri- ning revisjonikomisjonid.

1928./29. tegevusaastal valiti hr. Clannani lahkumise puhul esimeheks hr. Sammul. 1928./29. tegevusaastal asutati juurde veel lasteõppetusgrupp, maletsakond ja spordiring.

1929./30. tegevusaastal oli esimesed viis kuud esimeheks hr. Frish, kellele järg-

Sydney eestlaste esimene roheline sõit Cook'i saarele 16. okt. 1927. a.
Vasakul filmib seltsi tolaeagne esimees Ed. Riisman.

nes esimehe kohal hr. Kaevats, kes aga ajapuudusel esimehe ülesandeid kuigi kaasa ei saanud täita. Tegevusaasta lõpupoole valiti esimeheks hr. Blumfelt. Seltsi 1929./30. tegevusaasta möödus ülemaailmse majandusliku kriisi tähe all, mis ei jätnud oma mõju avaldamata seltsi tegevusele. Nii ei tegutsenud sel aastal muusika-, näitemüügi- ja informatsiooni-toimkonnad. Uue haruna kutsuti seltsi juurde ellu sel aastal siiski naisring.

Kuigi ka järgmise 1930./31. aasta tegevus kannatas depressiooni mõju all, oli seltsi elus siiski märgata tõusu. Selleks aitas kahtlemata palju kaasa see, et korterikomisjonil oli õnnestunud leida seltsile sobivad ruumid linna sees, ja nimelt samad vene seltsi ruumid, kus selts nelja aasta eest ellu kutsuti. Uue haruna asutati sel aastal seltsi juurde liikmete kogumise komisjon.

1931./32. tegevusaasta teisel poolel astus hr. Blumfelt esimehe kohalt tagasi ja seltsi esimeheks valiti jällegi hr. Sammul. Seltsi viies tegevusaasta tõi endaga kaasa suuremaid lahkemisiid vanemate seltsitegelaste vahel. Siiski edenes seltsi tegevus võrdlemisi hästi. Õnnestus tõmmata seltsi tegevusele kaasa noori, kes organiseeriti „noortegruppi“. Selleks tehti seltsi põhikirjas vastavad muudatused. 1931./32. aastal hakkas tegutsema ka jälle laulukoor.

1932./1933. tegevusaastal valiti esimeheks hr. J ä ä g e r.

Seltsi kuuendal tegevusaastal kerkis üles kavatsus seltsile linna lähedusse su-

vila muretseda. Kuna aga osa liikmeid asus seisukohal, et esmajoones tuleks katsetada muretseda seltsile oma maja linna, jäi suvila muretsmise asi soiku.

Sel tegevusaastal pandi alus nõuandvaile koosolekuile, millest võisid osa võtta kõik eestlased. Koosolekute eesmärgiks oli võimaluste leidmine ühiseks koostööks Sydney eestlaste peres.

Noortering töötas edukalt.

Aasta esimesel poolel oli seltsil kõigest 24 liiget. Siiski leidsid peod ja koosviibimised elavat osavõttu, kuna neile ilmus alati rohkel arvul ka eestlasi, kes seltsi liikmeiks ei olnud. Aasta lõpul oli liikmete arv tõusnud juba 57 peale.

1933./34. tegevusaastal oli seltsi esimeheks hr. P e e d u. Sel aastal arenes seltsi tegevus õige hoogsalt. Liikmete arv oli kasvanud 95 võrra. Kutsuti ellu muusikaring, mis organiseeris laulukoori ja keelpillide orkestri. Moodustati ka paariskvartett, milline tihti esimes pidudel. Seltsi kodukord töötati ümber ja võeti peakoosolekul vastu. Lastevanemate koosolekul moodustati lasteõendustuse-toimkond. Võeti kaalumisele ka emakeelse kooli asutamine seltsi juurde. Välis-Eesti ühinguult saabus seltsile kingituseks 240 mitmesugust emakeelset teost, mis aitasid tunduvalt täiendada seltsi raamatukogu.

1934./35. tegevusaastal hr. Peedu lahkus esimehe kohalt ja tema asemele valiti hr. K. K a l a m e e s.

Seltsi kaheksas tegevusaasta kujunes seltsi elus üheks tormilisemaks. Sydneys

tuli juurde kaks uut eesti organisatsiooni: „Jaani kogudus“ ja haridusselts „Edu“, mis tõmbasid seltsi juurest tegelasi ära. Seltsi uue esimehe K. Kalamehe vahelsobitusel likvideeriti „Edu“ siiski peatselt ja tema liikmed tulid terves koosseisus seltsi juurde üle. Kirikuselts aga ähvardas kujuneda seltsile kardetavaks võist- lejaks, kuna ta korraldas väga agaralt igasuguseid koosvõimimisi, mis leidsid elavat osavõttu. Tegevusaasta lõpuks sel- gus siiski, et kirikuseltsi tegevus ei ol- nud avaldanud mingit halvavat mõju seltsi tegevusele. Kõik seltsi üritused leidsid sama elavat osavõttu nagu ennegi.

Sel aastal otsustati ka samme astuda selleks, et Eesti valitsus määraks Aust- raaliasse Eesti ja eestlaste huvide kaitse- jaks konsulaar-esindajana eestlase, kuna seni muulasest Eesti konsuli kohustetäit- jaga oli eestlastel oma asjaajamistel ras- kusi juba keele pärast.

Kaheksanda tegevusaasta tähtsaimaks sammuks tuleb aga pidada seltsi juures e m a k e e l s e k o o l i loomist.

Palju vaidusi tekitas mõnede seltsiliik- mete poolt tehtud ettepanek korraldada seltsi koolis ka usuõpetust. Aastapea- koosolekul liikati ettepanek kinnisel hää- letusel häälte enamusega tagasi.

1935./36., s. o. üheksandal tegevusaas- tal, kerkis uuesti üles küsimus, kas ei saaks seltsile muretseda liikumata va- randust seltsimaja näol linna või suvila näol linna läheduses. Nõuandval koos- olekul tekitas see küsimus palju ja ela- vaid läbirääkimisi, jäi aga siiski otsusta- mata, kuna asuti seisukohale, et aasta- peakoosolekul peaks seltsi juhatus selles asjas esinema mingi konkreetse kavaga.

Kaaluti ka oma ajalehe väljaandmise võimalusi, mille selgitamiseks moodustati komisjon, kes pidi kõik lehe trükkimisega ühenduses olevad tingimused uurima ja juhatusele seisukoha võtmiseks teata-

vaks tegema. Selle töö tulemusi ootab juhatus aga siinemaani asjata.

Hr. Sepmani algatusel organiseeriti uuesti spordiring, mis vahepeal oli likvi- deeritud. Spordiringi liikmed harrasta- sid tennisemängu järjekindlalt ja suure innuga.

Tegevusaasta lõpul üüriti seltsile juurde ka veel alumise korra ruumid, kuna seltsil seni kasutada olnud maja teine kord osutus liig kitsaks seltsi tegevuse elavne- mise puhul. Nii oli, näiteks, seltsiliik- meil juba kauemat aega soov, et seltsile muretsetaks piljard. Ruumipuudusel ei olnud aga võimalik seda soovi täita.

Seltsi üheksandal tegevusaastal oli esi- meheks hr. Meos, kelle asemele astus 1936./37., s. o. kümnendal tegevusaastal, L. A. N o r r a k. Sel aastal arenes seltsi tegevus võrdlemisi hoogsalt. Selleks aitas tunduvalt kaasa seltsiruumide ümberehitus. Alumisele korrale seati sisse piljard, mis leidis väga elavat kasutamist. Seltsi raamatukogu suurenes 872 teose võrra, millest üle 600 teose kuulub hr. Italli era- kogusse, mille õnnestus omandada väga odava hinnaga. Seltsi liikmeile valmis- tati rinnamärgid hr. Veinbergi kavandi järgi.

Kümnendal tegevusaastal tegutsesid: peotoimkond, haridustoimkond, lasteõp- tustetoimkond, lastekool, laulukoor, näite- trupp, malering, basaaritoimkond, inventuuri- ja revisjonikomisjonid ja rahva- tantsutrupp, kes Sydney linna raekojas edukalt esines eesti rahvatantsudega.

Seltsi peotoimkonnas töötavad käesole- val ajal härrad Penn, Strauss, Jür- gens, Bauman, Kornel, preilid Leikop, Johanson, Berg, Jää- ger, Lohk ja proud Sommer, Blumfeldt, Varik ja Jürgens.

Haridustoimkonda kuuluvad preilid Kit- sapea ja Kassutin, pr. Nahkoi ja härrad Viru, Meos, Marks, Tiik- man ja Kaaber.

Sydney eesti seltsi rahva- tantsutrupp enne esinemist linna raekojas 1937. a.

Emakeelse lastekooli aktus koollasta lõpul 1936. a.

Esiplaanil keskel kooli õppejõud prd Tants, Sommer ja pr. Liiv; vasakul — laste ed. toimkonna juhataja Heidepark, paremal — konsul J. Kaiv ja esimene toimk. juhataja Ed. Jürgens.

Revisjonikomisjoni liikmeiks on härrad Meos, Rebane, Jürgens, Reinthal ja Klingberg.

Kokkuvõttes on 10-aastase tegevuse vältel seltsi juures töötanud järgnevad toimkonnad, ringid ja grupid: peo-, haridus-, lasteedustuse- ja näitemüügitoimkonnad, lastekool, laulukoor, näitetrupp, male-, spordi-, noorte-, muusika- ja naisringid, inventuuri-, korteri- ja revisjonikomisjonid ning rahvatantsutrupp.

Seltsi juhatusse on kuulunud 7—9 liiget. Juhatuse ülesandeks on seltsi tegevuse arendamine seltsi põhikirja ja kodukorra alusel, toimkondade organiseerimine ning välisesindus.

Peotoimkonda on kuulunud 5—15 liiget, olenedes vajadusest. Peotoimkond korraldab peoõhtuid, kontserte, perekonda- ja kohviõhtuid, tähtpäevade pühitsemisi, väljasõite, näitemänge ja tantsuõhtuid. Tema hooleks on ka eeskavade korraldamine koosvõimiste puhul. Peotoimkond on alati olnud seltsi kassa „barmetriks“, kuna 60—75% seltsi tuludest laekub pidude arvel. Peotoimkonna puudumine isegi lähemat aega annab end koe valusalt tunda.

4—7-liikmelise haridustoimkonna ülesandeks on hoolitseda seltsi liikmete vaimutoidu eest. Nii korraldab haridustoimkond kõne-, vaidlus- ja kirjan-

dusõhtuid. Omal ajal korraldas haridustoimkond ka inglise keele kursusi, mille õppejõududeks olid härrad Clanman ja Wellbaum. Osavõtt kursustest oli rohkearvuline.

Sama toimkonna korraldusel tehti 1929. aastal algust emakeelsete tundidega eesti lastele. Osavõtjate vähese arvu tõttu tulid aga tunnid likvideerida ja möödus viis aastat, enne kui emakeelne kool oma tegevust alustas.

10 aasta jooksul on haridustoimkond suutnud seltsile muretseda 1585-kõitelise raamatukogu, millest enamuse on eestikeelseid teosed. Raamatute ja raamatukappide muretsemiseks on toimkonna poolt mitmel korral korraldatud peo- ja kohviõhtuid. Raamatukogu kasutab umbes 30—90 inimest, vastavalt sellele, kuidas saabub kodumaalt uuemaid teoseid.

Lugemislauas on ajalehed „Päevaleht“ ja „Vaba Maa“ ning kuukirjad „Maret“, „Tervis“ ja „Välis-Eesti“. Omal ajal teliti ka kuukirju „Olion“, „Eesti Naine“ ja „Looming“.

Lasteedustuse-toimkond on pidanud seltsi kestvuse esimestel aastatel oma tegevust mitmel korral katkestama. Alles 1934. aastast alates töötab ta kindlakujulise osakonnana, millesse kuulub 12 liiget. Lasteedustuse-toimkond korraldab laste väljasõite, pidusid ja laste oma-

**Sydney eesti seltsi laulukoor enne esinemist linna raekojas 1937. a.
Pildilt puudub koorijuht R a i m.**

vahelisi koosviibimisi. Tema korraldusel organiseeriti ka laste laulukoor ning laste rahvatantsu- ja võimlemisgrupid, mis lastepidudel suure eduga esinevad.

4. augustil 1934. a. asutati seltsi juurde emakeelne lastekool, mis alustas oma tegevust kolmeklassilisena. Esimesteks õppejõududeks olid härra Gielov, pr. Astafieff ning pr. Liiv. Pr. Astafieff, kes ajapuudusel peatselt pidi koolitegevusest loobuma, asendas pr. Sommer. Hr. Gielovi lahkumisel koolitööst hakkas kooli juhatama prl. Tants. Tänavu aasta aprillis pidi prl. Tants ajapuudusel koolitegevusest eemale jääma. Kooli juhtimise võttis oma peale pr. Liiv, kuna uueks õppejõuks tuli prl. Vornik. Kooliaasta kestab umbes 9 kuud, harilikult märtsist kuni detsembrini.

Eesti kool töötab laupäeviti peale lõunat, kella kolmest alates. Lapsed õpivad eesti keelt lugema ja kirjutama, eesti grammatikat, eesti ajalugu ning eesti maateadust. Kella ½5 kuni kella 5-ni on vaheaeg, kus lastele antakse eesti seltsi poolt tasuta biskviiti limonaadi või teega. Peale vaheaega on harilikult kas näitemänguproov või laulukooriharjutus, kuna 3—4 korda aastas korraldatakse lastepidusid, millel ka lapsed esinevad.

Koolis käib 20—24 last. Opilasi oleks kindlasti rohkemgi, kuid suureks takistuseks kooli tegevusele on see, et Sydney on nii suur ja et eestlased elavad laialtpillatuna mitmesugustes linnajagudes.

Nii tuleb mõnel lapsel kooli tulla 10 kilomeetri tagant! Selts on püüdnud eesti lastele igapäri vastu tulla, makstes mõnede laste eest isegi söiduraha.

Kolm aastat eesti kooli on annud käegakatsutavaid tagajärgi. Eesti lapsed on omavahel tuttavad ja sõbrad. Ükski neist ei häbene end eestlaseks tunnustamast inglise koolis, kuna on teada, et eesti koolist eemalejäänud lapsed oma rahvust sageli salgavad.

Iga kooliaasta lõpul korraldatakse eksamid, mis näitavad, et koolis on tehtud tõsist tööd ning et eesti lapsed on armastuse ja huviga töö juures.

Lastevanemate juures võtab ikka enam maad arusaamine emakeelse kooli suurest tähtsusest.

Suure eduga on töötanud seltsi laulukoor, mille liikmete arv kõigub 30—60 vahel. Laulukoori juhiks on olnud peamiselt hr. A. Raim, keda lähemat aega asendas hr. E. Simpson. Esinedes seltsi pidudel, on laulukoor alati saanud koosviibijate sooja poolehoidu osaliseks. Et laulukooris on tehtud tõsist tööd, näitab asjaolu, et laulukoor on omale tunnustuse leidnud ka väljaspool seltsi. Nii on laulukoor esinenud raadio-ringhäälingus ja linna raekojas suuremal rahvusvahelisel kontserdil.

Seltsi näitetrupil on suuri teeneid seltsi poolt korraldatud pidude ja koosviibimiste heas kordaminekus. Näitemängud on alati olnud selleks magneediks,

mis toob saali rahvast tulvil täis. 10 aasta jooksul on näitetruppi poolt lavastatud üle 50 suurema ja väiksema näidendi. Eriti suure menuga on ette kantud näidendid „Mikumärdi“, „Põrunud aju õnnistus“ ja „Talupoegade president“. Näitejuhtideks on olnud h-rad Strauss, Reinthal, Jürgenson ja Heidepark.

H-rad Ustritsov ja Tondi on lavastanud kumbki ühe näidendi. Suuri teeneid on härradel Reinthalil ja Heideparkil lastenäidendite lavastamisel, nõuavad ju lastest tegeiased eriti palju kannatust ja huvi asja vastu. Hr. Heidepark on tuntud ka näitekirjanikuna. Tema näidendeist on seltsis tema juhtimisel ette kantud näidendid „Teel valgusele“, „Admirali tütar“ ja „Taaramäe varjud“.

Malering on organiseerinud ja arendanud malemängu seltsiliikmete vahel. Praegu on seltsis häid malemängijaid üle kümne, kuna seltsi tegevuse algaastail neid oli ainult mõni üksik. Maleringi poolt on korraldatud malemängu õpetust algajatele. Elavalt osavõttu leidis maleturniir rändava karika peale, mis peeti möödunud kolmel aastal.

Spordiring pole kahjuks saanud pidevalt tegutseda, vaid on pidanud 10 aasta jooksul oma tegevust ühel või teisel põhjusel mitmel korral katkestama. Siiski on harrastatud jalgpalli, käsipalli, poksi, võimlemist, ping-pongi, tennist ja ujumist.

Noorteringi ülesandeks on olnud organiseerida seltsi juurde noori 16—25 aastani. Oma tegevusajal tegutses noortering õige energiliselt, korraldades pidusid, kohviõhtuid ja omavahelisi koosviibimisi. Paaril viimasel aastal noortering ametlikult enam ei tegutse, kuid tema endised liikmed on koondunud seltsi ümber ja võtavad osa igasugustest seltsi üritustest.

1930. a. prl. Bergi algatusel moodustatud naisring töötas kujuneda õige aktiivseks osakonnaks, kuna naispere koondukus ta ümber suure huviga. Seltsi ruumide vahetusel ei olnud võimalik naisringile eri tuba anda, ja nii pidigi naisring oma tegevuse lõpetama.

Näitemüügiühikond moodustatakse igal aastal paar kuud enne näitemüüki 10—20-liikmelisena. Näitemüügi korraldamisest võtab osa 50—60 seltsi tegelast. Kuna näitemüüjideks valmistatakse ette suure hoolega, annavad nad enamasti seltsile ülejääki kuni 100 naelsterlingit.

Lühemat aega tegutses seltsi juures ka muusikaring, mille teeneks tuleb eriti lugeda keelpillide orkestri asutamise, mis mitmel korral esines seltsi pidudel.

Inventuuri- ja korterikomisjonid kutsutakse kokku vajaduse kor-

ral ja nad tegutsevad ajutiselt. Inventuuri komisjon hindab vahetevahel ja vaatab järele seltsi varandust, kuna korterikomisjon ruumide vahetuse puhul töötab uute ruumide leidmiseks.

Rahvatantsutrupp on töötanud hr. Heideparki ja prl. Melldorfi juhtimisel. On järjekindlalt harjutatud rahvatantsu. Mitmel korral on rahvatantsudega esinetud ka väljaspool seltsi, saades kiitva arvustuse osaliseks.

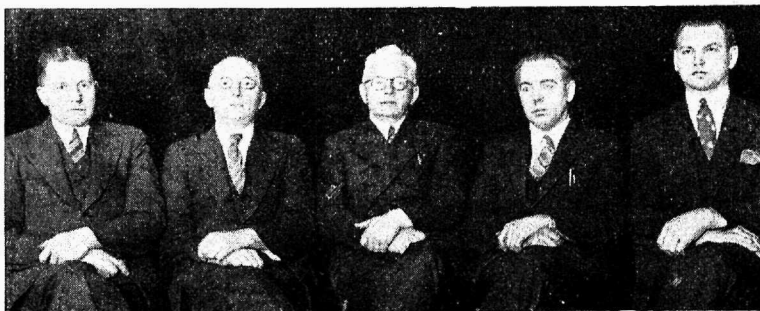
L. A. Norrak.

Kuidas eesti ärimed Sydneys organiseerusid.

Eesti kaupmeeste tegevuse algusajaks Sydneys tuleb pidada 1929. a., millal Sydneysse hakkasid tekkima esimesed eesti ärid. Enne 1929. a. tegutses Sydneys mõni aasta vaid K. Sanderi karjasaaduste äri. Kuna K. Sanderi äri kujunes tähtsaks teguriks eesti kaupmeeste tegevuse alustamisel Sydneys, tahaksin tema juures veidi peatuda. K. Sander, kui endine Siberi piimatööstur ja läbi ja läbi vilunud ärimees, oskas luua üsna väikeste rahadega piimatööstuse Sydney külje alla väiksesse maakonnalinna. Siis avas ta Sydneys väikese poe, mida hakkas varustama oma piimatööstuse saadustega. Kuna kogu Sydney varustamine piima ja koorega on 2—3 suuräri käes, on konkurentsi puudumisel piima ja iseäranis koore hinnad väga kõrged. Alandades hindu, suutis K. Sander lühikese ajaga leida Sydneys turgu oma saadustele. Varsti õnnestus tal leida omale äriosanikku, kes tõi ärisse uut kapitali. Selle tagajärjel omas aasta hiljem K. Sanderi firma moodsa piimatööstuse 8 poe ja keskladuga Sydneys.

K. Sanderi firma head edu nähes tuli nii mõnigi eesti mees mõttele ka ise õnne proovida äri alal. Nii tekkisidki esimesed eesti kauplused Sydneys. Kuna Sanderi firma huvides oli oma saadusi eesti kauplustesse müüa ja eesti kaupmeeste huvides oli K. Sanderi firmalt osta, sest see neile tegi hinna suhtes soodustusi, kujunes välja nii, et eesti kaupmehed olid tegelikult Sanderi piimatööstuse agentideks. Esimeste eesti kaupmeeste võrdlemisi edukas tegutsemine ahvatles ka teisi eestlasi kaupluste avamisele, ja nii oli 1930. a. lõpuks Sydneys üle 20 eesti kaupluse. Enamasti asusid need kauplused Sydney alevites — kõik ühetüübilised ja väga sarnased teineteisele nii siltide kui ka sisseseade suhtes, mis oli tüüsti lihtne, kuna kapitali puudumine paremat ei võimaldanud. Paariaastase tegutsemise järele täiendati aga juba sisseseadet tunduvalt, ja peagi ol igas eesti kaupluses ka moodne elektri-kiilmutuskapp.

**Sydney Eesti
Kaupmeeste
Ühisuse juha-
tus 1937/1938.
tegevusaastal.**

Vasakult: abiesimees
P. Cook, sekretär
A. Selg, esimees
Ed. Jürgens, lae-
kur A. Ralm ja abi-
esim. H. Palm.

1932. a. läks K. Sander oma äriosanikuga tülli, mille tagajärjel firma likvideeriti. Firma kauplustest võeti viis eestlaste poolt üle. Nüüd tuli eesti kaupmeestel üle minna teiste kaubavarustajate juurde. See teostus üsna lihtsalt, kuna vahepeal juba jõuti koguda informatsiooni suurfirmade kohta, kust üht või teist kaupava võis soodsamatel tingimustel sisse osta.

1934. a. oli eesti kaupmeeste pere Sydneys suur juba üle kolmekümne. Kauplused ei olnud enam kaugeltki nii lagedad nagu esimestel aastatel. Peale karjasaaduste võis sealt nüüd osta igasugust segakaupa. Paljudel eesti kaupmeestel olid juba oma autod.

Omapahelist läbikäimist eesti kaupmeeskonna vahel siiski ei olnud; samuti saadi ka ainult harva mahti eesti seltsi külastamiseks — kõik olid kõvasti ametis rahategemisega. Ärid olid lahti varahommikust kuni poole ööni, et kinni püüda esimest ja viimast ostjat. Nii mõnigi eesti kaupmees kurtis, et säärane elu on rängem sunnitöölise omast, kuid tahti võimalikult ruttu jõuda heale järjele ja siis tuli muidugi kõvasti tööd teha. See töö ei jäänud ka tulemusteta, ja praegu võib Sydney eesti kaupmeeste üldvarandust hinnata 25.000 naelsterlingi peale (Ekr. 340.000).

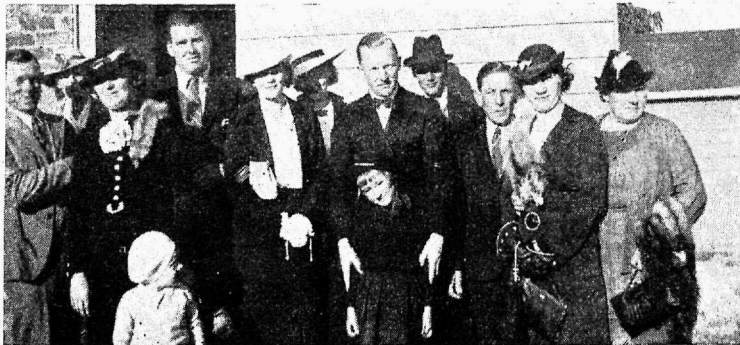
1934. a. talvel tekkis ühel eesti kaupmehel mõte, kas ei võiks eesti kaupmeeskond oma sisseoste teha ühiselt, mil puhul saaks kindlasti suuremat hinnaalandust kui üksikult ostes. See mõte leidis vastukaja algul väiksemas ringkonnas, kes seda edasi levitas, ja varsti olid kõik eesti kauplused läbi käidud. Enamuses suhtusid eesti kaupmehed asjasse heakskiitvalt, nii ei olnud raskusi esimese eesti kaupmeeste üldkoosoleku kokkukutsumisega. Esimesele koosolekule järgnesid teine ja kolmas, ja moodustatigi Sydney Eesti Kaupmeeste Ühisus, kellel oli 20 liiget. 2. aug. 1934. a. pidas ühisuse juhatus oma esimese istungi, kus arutati ühisuse tegevuskava. Juhatusel seisis ees raske töö: oli tarvis leida kõige soodsa-

mad sisseostukohad, enam-vähem ühtlustada kaupade nimestikku, mis oleks kõigile vastuvõetav, et sellega suurendada üksikute kaupade kogu, välja kaubelda kõige paremad hinnad ja soodustused ühisuse liikmetele ka nende otsesest sisseostudel. Et juhatusel liikmed olid päeval kinni oma ärides, tuli neil ühisuse kasuks töötada öösiti ja pühapäeviti, muidugi tasuta, makstes oma taskust ka sõidukulu. Kuna aga asja juures oldi tõsise innuga, andis ühisuse esimene tegevusaasta puhast ülejääki 162 naelsterlingit, mis liikmetele välja jagati. Peale selle said ühisuse liikmed oma sisseostudelt 3—5% senisest suuremat hinnaalandust. Kuna ühisuse tegevus piirdub ainult oma liikmete huvide kaitsmisega ning mingit äri võõrastega ei aeta, ei saa loomulikult ühisuse olla suuri tulusid. Viimase kolme tegevusaasta jooksul on liikmetele ühisuse kaudu välja makstud veidi üle 200 naelsterlingi aastas.

Peab muidugi tunnistama, et materiaalselt on ühisus oma liikmeid ainult vähe rikastanud. Kuid ühisuse suur tähtsus seisab selles, et eesti kaupmeeskond moodustab nüüd sõbralikku peret, kus valitseb üksmeel ja hea läbisaamine.

Juba pikemat aega on ühisuses kõne all suurema eesti ühisäri loomine Sydneys, millest võiks osa võita suurem ringkond eestlasi. Paljudki Sydney suurärid, mis omal ajal alustati väikese kapitaliga, on nüüd paisunud hügelettevõteteks. Miks ei võiks edu olla ka eestlaste ühissettevõttel? Seni ajani pole küll veel kavatsustest kaugele jõutud, sest puudub kapital. On ju ainult vähestel „vaba“ raha, mida oma äri ei vaja, ja need, kellel juba teatud tagavarakapital on kogutud, ei taha seda heal meel kinni panna, sest paljudel eestlastel on kindel tahe ikkagi kord kodumaale tagasi sõita, kas või vanas eas, ja siis on raha hea nii öelda käepärast hoida. Kuid eesti visadus ja jonn lubavad meil loota, et see mõte siiski kord ellu viiakse, kas varem või hiljem — seda näitab tulevik.

**Eestlased
Naatsareti kiriku
juures,
Brisbane'is.**

Vasakult: J. Salmon,
pr. Salmon, pr. Laa-
man, K. Laaman, pr.
Reerick, prl. Virve
Rebane, pastor
K. Gielov, Oskar
Kübarsepp, J. Baum,
prl. Baum ja pr.
R. Strandberg
(Sydneyst).

Sydney eesti koguduse õpetaja Brisbane'is.

Viimne pühapäev augustis oli Brisbane'i eestlastel suursündmuseks. Üle terve Austraalia luteriusu koguduste sinod pidas oma iga-aastast istungit Brisbane'is, kuhu sõitsid kõik õpetajad ning koguduse esindajad kokku. Ka Sydney eesti koguduse õpetaja K. Gielov oli kohal. Kuna Sydney eestlane pr. Strandberg juhtus ka Brisbane'is külastäädul olema, siis korraldab ta Brisbane'i eestlase K. Laamani juures õpetaja auks õhtusöögi, kus peale kohalikkude eestlaste viibis ka paar luteriusu õpetajat abikaasadega.

Järgmisel päeval olid kõik Brisbane'i eestlased palutud Naatsareti kirikusse, kus õpetaja Gielov pidas saksakeelset jumalateenistust. Peale jutlust kõneles õp. Gielov 15 minutit emakeeles, mis oli harukordne juhus Brisbane'i ajaloo.

Peale jumalateenistuse lõppu kogunesid eestlased kirikuaeda, kus õpetaja Gielov tutvus Brisbane'i eesti kolooniaga. Õpetaja avaldas head meelt, et niipalju eestlasi oli kokku tulnud ning eestlased omalt poolt tänasid õpetajat soojade sõnade eest kirikus, sest paljud polnud kümnete aastate jooksul kuulnud eestikeelset jumalateenistust. Õpetaja Gielov andis lubaduse külastada Queenslandi eestlasi tuleval aastal, et luua tihedamat kontakti eestlastega.

Austraalia eestlaste toetus eesti lastele.

Lisaks Detroiti Eesti Seltsi „Kodu“ poolt V.-E. Ühingu kaudu Kilingi-Nõmme plahvatusohvritele saadetud toetusele saabub nüüd ka Sydney Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ toetusraha kr. 338.35, mille Ühingu edasi saatis sellekohasele komiteele.

Õiendus.

Ekspiarvamuste ärahooldamiseks palun avaldada Teie lgp. ajakirja järgmises numbris õiendus ajak. „Välis-Eesti“ nr. 9 — 1937. a. lhk. 267 A. Koikam'i kirjutises „Aluksne eesti selts ostab maja“ toodud ebaõigete otsuste ja väljenduste puhul:

1) Maja seltsile otsustati osta kokkulepitud hinnaga Ls. 23.000.—, milleks vastav volitus ostu-müügilepingu sõlmimiseks anti seltsi esimehele ja kassapidajale. Rahalist toetust majaostuks on küll saadud mõningailt Eesti organisatsioonelt, kuida mitte asutistelt, mis kirjutises mainitud.

2) Ehituskruuntide müügi küsimust üldse koosoleku päevakorras ei olnud ja loomulikult ei saanud siis ka mingisugust otsust vastu võtta. Läbirääkimistel puudutati küll kruuntide (selts omab Aluksne linnas 2 ehituskruunti à 1 Riia vakamaa) realseerimise võimalust majaostuks vajaliku kapitali hankimiseks, kusjuures sõnavõtjad aga müüki ei pooldanud, kuna arvati, et kruunte läheb tarvis kohaliku Eesti kogudusele maja püstitamiseks.

3) Vabadussõja päevil Aluksne vabastamisel langenud kangelastele mälestus-samba püstitamise küsimus samuti polnud koosoleku päevakorras ega avaldatud selle üle mõtteid ka koosolijate poolt, rääkimata mingisugusest otsusest. Küsimust puudutas vaid koosoleku juhataja oma lõppsõnas, arvates selle seltsi tuleviku ülesannete hulka sel kujul, et seltsi algatusel ja eesvõttel kunagi Aluksnes kerkiks mälestusmärk siin võidelnud ja langenud Eesti, Läti ja Soome sangarite auks.

29. IX 1937. a.

Suurima lugupidamisega

E. Tiro,
koosoleku juhataja.

Mitmesugust.

Saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Rootsi-Ameerika liiniga sõitsid 18. septembril New Yorki pr. Herta Must oma pojaga ja prl. Eugenia Shabrine.

Sama laevaliiniga lahkusid 25. sept. kodumaalt, et siirduda ühendriikidesse, prd. Meta Laar ja Lydia Pint, Arnold, Marguerite ja Floyd Simson, pr. Julia Erlich, prl. Elsie Erlich, prl. Ernestine Marman, pr. Amalie Nordin, Michael Lang, pr. Marie Karro oma pojaga, pr. Elisabeth Veingarten ja Andrew, Augusta ning Katherine Sederholm.

Septembri lõpul saabus Rootsi-Ameerika liiniga kodumaale endine New Yorgi Eesti Haridusseltsi tegelane August Sandluk ja pr. Ermilde Sepp oma pojaga.

Cunard White Star liini kaudu tuli kodumaale tagasi prl. Helga Järvisto, kes võttis Eesti gaidide esindajana osa P.-Ameerikas korraldatud gaidide laagrist.

Norddeutscher Lloyd Bremen'iga sõitis 18. septembril New Yorki prl. Elsa Mikker.

Välis-Eesti tegelane Brasiilias abiellus.

Sao Paulo eesti seltsi „Uus Kodu“ kauaaegne tegelane ja Välis-Eesti Ühingu kohalik usaldusesindaja Aleksander Aur jõudis 4. septembril k. a. abielusadamasse. Ta väljavalituks on eestlanna prl. Linda Blum, kes teenib Ypiranga Distrikti rahukohtuniku juures. Pulmapidu peeti eesti seltsi „Uus Kodu“ ruumides, millest osa võtsid pruutpaari lähemad sugulased ja tuttavad, arvult 40 inimest.

Ka Brasiilia lehtedes ilmusid sõnumid A. Auri abiellumisest, kuna A. Aur on mitme kohaliku ajalehe kaastöeline ja Eesti konsulaadi sekretär.

Välis-Eesti Ühingu juhatus ja kuukiri „Välis-Eesti“ soovivad oma tublile kaastöölisele ning kohusetruule esindajale selle tähtsa elumuutuse puhul palju õnne!

Lutsimaa noored Tallinna koolides.

Juba mõned aastad õpib Tallinna koolides 4 Lutsimaa noort, kes ülalpidamist saavad kohaliku Rooma katoliku kiriku internaadi poolt. Kaks neist käib Tallinna algkoolides, kuna kaks on juba astunud keskkooli.

Möödunud aastal toetas Lutsimaa noori Eesti Haridusliit. Hiljuti aga koondus muu väliseestilise tegevuse kõrval ka Läti eestlaste vabaharidustöö Välis-Eesti Ühingu kätte, kes nüüd on Lutsimaa õpilaste eest hoolitsemise võtnud enda peale.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

Välis-Eesti Ühingu korraldava toimkonna koosolekul arutati üle maailmse Välis-Eesti päeva ja Ühingu kontsert-balli korraldamise küsimust. Otsustati möödunud aastate eeskujul moodustada pidutoimkond, kes koos korraldava toimkonnaga ja juhatusesindajaga võtaks kontsert-balli korraldamise oma peale.

Ühingu kontsert-ball on sel aastal avarates Kaubandus-Tööstuskoja ruumides.

Välis-Eesti päeva eelõhtul korraldatakse Välis-Eesti tund raadio ringhäälingus õige mitmekesise eeskavaga.

Välis-Eesti Ühingu liikmeteks võeti vastu:

Arro, Johannes, põllumees Tallinn.

Arro, Martha, Tallinn.

Meri, Friedrich, põllumees, Lätis.

Mihkelson, Arkadi, tollivalvur, Valgas.

Veber, Karl, koolijuhataja, Aluksnes, Läti.

W. Padva Tallinnas.

Laupäeval, 2. okt. saabus laevaga Heltingist kodumaale klaverikunstnik Vl. Padva ühes maailmakuulsal viiulikunstniku Miša Elmaniga. Tallinnas esinesid nad kontsertidega 4. ja 6. okt. „Estonia“ kontsertsaalis.

Vl. Padvat oli sadamas vastu võtmas V.-E. Ühingu sekretär B. Tiido. Suuremat vastuvõttu ei saanud korraldada, kuna kunstnikkude saabumisajast saadi teada viimasel hetkel.

V. Padva peatub Tallinnas oma ema pool, keda ta ei ole näinud kaheksa aastat.

Koguteose „Välis-Eesti tegelased“

koostamise eeltööd on täies hoos. Mitmed organisatsioonid on ühingu teatanud vastavate komiteede loomisest ning on saatnud täidetult ja tegelaste päevapiltidega varustatult küsimuslehed tagasi.

Välis-Eesti Ühingu juhatus pöördus järjekordse ringkirjaga kõikide V.-Eesti organisatsioonide ja oma usaldusesindajate poole palvega küsimuslehtede tagasisaamisega kiirustada, sest koguteos peab il-

muma tuleval kevadel ning saadetud andmete ümbertöötamine võtab rohkesti aega. Viimaseks küsimuslehtede tagasisaatmise tähtpäevaks määrati 1. november 1937. a.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

Long Beach'is, Kalifornias, suri augusti algul eestlane Henry Luck. Lucki perekonda jälgis kurb saatus: kolmehingeline perekond suri kahe aasta jooksul. Henry Luck elas oma perekonnaga New Londonis, Connecticut'i osariigis. Tal oli ainus poeg, kes lõpetas ülikooli ja mõni kuu hiljem suri influentsasse. Aasta hiljem haigestus naine ning suri lihavõtte ajal. Peale naise matust sõitis Henry Luck oma venna Peeter Rammi juurde Long Beach'i ja mõne päeva pärast sai raskekujulise halvatusse. Nii vaevles ta kolm kuud, kuni siidamerabandus alles keskealise mehe hauda viis.

Harbiinis suri 18. augustil Otto Jaani p. Vahikerl, pärit Säreveere vallast, Järvamaalt. Kadunu kavatses teiste kohalike eestlastega tagasi rännata kodumaale. Leinama jäi naine.

Kursisedel.

5. oktoobril 1937.

	Ost.	Müük.
1 Ingl. naelsterl.	Ekr. 18.11	Ekr. 18.35
1 U. S. A. dollar	„ 3.64	„ 3.71
100 Prantsuse fr.	„ —	„ 12.60
100 Saksa lõpim.	„ —	„ 148.50
100 Soome marka	„ 7.98	„ 8.10
100 Läti latti	„ 71.40	„ 72.50
100 Belgia belgat	„ 61.40	„ 62.40
100 Itaalia lüri	„ 19.20	„ 19.55
100 Austria šillingut	„ 68.40	„ 70.15
1 Austraalia naelst.	„ 13.50	„ —
1 Nõuk. Vene rubla	„ —	„ —74
1 Argentiina peso	„ 1.—	„ —
100 Brasiilia mülreisi	„ 19.50	„ —

Lugejate kirjakast.

VEEL VÄLISEESTLASTE PASSIMAKSUDEST.

Mõni aeg tagasi saatis Austraalia eesti konsul Sydney eestlastele meeldetuletuse passimaksu õiendamiseks. On ju õige, et iga korralik kodanik peab täitma kohustused oma riigi vastu, ja on loomulik, et seda teeksid ka väliseestlased.

Kui väliseestlased seda siiski teinud ei ole, siis ei ole see tingitud mitte hooletusest, vaid seisukorrast, millesse nad satuvad võõrsil.

Igaüks, kes vähegi tunneb väljarändaja elu, teab, milliste raskustega tal tuleb võidelda võõrsil, eriti esimestel aastatel, kus juhuslike tõe vahel ollakse tihti ka töötä. Ometi peavad väliseestlased õiendama kõik selle riigi kodanikele peale pandud maksud, milles nad parajasti viibivad. Need maksud ei ole Austraalias sugugi väikesed. Nii on siin igasugused ärimaksud ja taksid (näiteks tuleb kaubaostmise juures maksta iga naela pealt riigikassasse 5 penni) ning eriline sissetulekumaks. 8 aastat tagasi oli perekonnaimeese sissetulek kuni 240 naelani vaba sissetulekumaksust, kuna vallalisel inimesel see summa oli £ 130.— Nüüd aga on sissetulekumaksust vaba perekonnainimesel £ 110.— ja vallalisel £ 60.— Kohustused oma riigi vastu jäävad täitmata, kuna raha tõsiselt ei jatku. Aastatega kasvab passivõlg järjekindlalt ja kui ükskord ollakse juba paremal järjel, on see summa küllaltki suur selleks, et igapäev siiski ei ole seda välja panna.

Suurem osa Austraalia eestlasi on kodumaalt lahkunud kaksteist aastat tagasi, millal väljarändamine Austraaliasse oli eriti hoogus. Tol korral maksis eesti välispass aastaks inglise rahas 2 naela ja 4 šillingit. Tagantjärele 12 aasta eest passimaksu õiendada nõuab nüüsi summat, millega peaaegu saaks juba lunastada pileti sõiduks kodumaale!

Tuleval aastal toimub ju Eestis üldlaulupidu ning samal ajal peetakse Tallinnas ka III ülemaailmne Välis-Eesti kongress. Nii mõnigi väliseestlane tahaks sel puhul külastada kodumaad, kuid kaheks väljaminekaks — nii passimaksu õiendamiseks kui ka sõidupileti ostmiseks — tal raha ei jatku. Kas ei oleks võimalik samme astuda Eesti Vabariigi valitsuse juures praegu kehtiva passimaksuseaduse revideerimisele võtmiseks väliseestlaste suhtes? See võimaldaks paljudele väliseestlastele Eestit külastada ja oma sidemeid kodumaaga jälle kõvendada. Ning välisvaluuta, mille nad kodumaale sellel külaskäigul jätavad, peaks katma kahju, mis Eesti riik saab passimaksu ärajätmisega.

R. A. S.

Sydney, N. S. W.

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismail \$ 1.— (Ekr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aastaks;

Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastaks.

Väljaandja: Välis-Eesti ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 449-43. Tallinnas, 7. oktoobril 1937.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1937.

BONA

PARIM TAIMEVÕI

TOAD
reisijaile
alates Kr. 3.-

EINED,
LÕUNAD,
ÕHTUSOOGID.

Hotell-Restoran

BRISTOL

Tallinn, Rataskaevu 7, tel. 426-33

Õhtuti kl. 8 alates

MUUSIKA

**HÄSTI
TOIMETATUD
AJALEHT on**

„WABA MAA”

Ta igapäevased piltidega rikkalikult ilustatud eriosakonnad haaravad kõiki lugejate huvialasid.

NAINE JA KODU

tegeleb naiste isetegevuse, seltskondlike, majanduslike, lastekasvatuse, perekonnaelu — üldse kõikide naiskõusimustega ning pakub näpunäiteid moe ja naise koduse töö alalt.

MAJANDUS

valgustab põlevamaid majanduselu päevaprobleeme ja toob kõikidest selle harudest ülevaatlikke kirjutisi ning igasuguseid teateid.

FILMIMAAILMAST

on pühendatud kinoharrastajatele, pidades silmas nii kodu- kui ka välismaa filmisündmusi ning filmitegelasi, eriti aga kodumaise filmi arengut.

MAJAS JA AIAS

tahab abiks olla kodu ja selle ligema ümbruse korrastamisel, sisaldades kirjutisi aiandusest, mesindusest, kalandusest, majakorrastamisest, sisustusest jne.

TUUSLAR

raputab vürtsikat huumorit ja sapist pilget sõnas ning pildis, vaatleb igapäevase elu oma-pärasusi ja veidrusi, toob toredaid nalju ja anekdoote.

KULTUURKROONIKA

haarab teatri, kunsti, muusika, kirjanduse — üldse igasuguseid kultuurialade nähteid nii kodu- kui välismaal.

IGA

VÄLISEESTLANE tellib

„WABA MAA”

„WABA MAA” maksab tellides
välismaale 1,15 dollarit kuus.

**OSCAR STUDE
TALLINNAS**

Ekspeditsiooni äri.

Inkasso — Kinnitamine —
Laevaagendid.

Oma puksiirid ja laod
raudteeühendusega.
Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche
Stoomboot Maatschappij,
Amsterdam, esindaja.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
Tartus, Ülikooli 44,
Valgas, Maleva 2.
Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas:
„Studeos”

Hilda Jürgens

Raekojaplats 11. Telefon 464-41

soovitab lugupeetud
daamidele ja härradele
suures valikus

moetid

Ühistegeline
Kindlustusselts

IEIEKS-MIAJA

Tallinn, Vabadusväljak 10
Telefon 478-08

Kaubandus- Tööstuskoja Teataja

ilmub
kaks korda kuus

Toimetus ja talitus:

Kaubandus-Tööstuskoda,
Tallinnas, Pikk t. 20. Telef. 426-15.

Millest kirjutab Kaubandus-Tööstuskoja Teataja?

„Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ paneb erilist rõhku sisu mitmekesidusele, tuues ärialal tegutsevale lugejaskonnale hulga väärtuslikku, populaarselt kirjutatud lugemismaterjali artiklite näol parimate majanduselu tundjate sulest kaubanduse, tööstuse, panga ja kinnitussasjanduse ning merisõidu alalt, eriti aga praktilisi näpunäiteid organisatsiooni korraldamise ja kauba ostu-müügi kohta. Edasi toob „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ igas numbris ärimehetele hädavajalikku informatsiooni turgude, kaubahindade, rahakursside, uute seaduste ja määruste ning paljude teiste igapäevases ärilises tegevuses lahendust nõudvate küsimuste kohta. Suurimat tähelepanu pöörab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ puuduste ning väärnähtuste selgitamisele meie maksusüsteemis ja uute kaubanduse ning tööstuse puutuvate seaduseelnõude refereerimisele. Samuti leiab Kaubandus-Tööstuskoja tegevus aegkirja veergudel võimalikult täielist peegeldust, luues kindla ja vahetuma ühenduse meie majandustiiku parlamendi ja selle valijate vahel.

Kindlustusaktsiaselts

EESTI UNION

Juhatus:

Eesti Laenu-panga ma-
jas, Tallinn, Suur Kar-
ja 18. Telefon 445-10

Tartu osakond:

Tartu Majaomanik-
kude pangas, Tartu,
Suurturg 7. Tel. 15-62

Kõik kindlustusalad. — Kiire ja õiglane kahjude likvideerimine.
Tihe koostöö Eesti Majaomanikkude Seltsiga ja Tartu Majaomanik-
kude Seltsiga.

Tarvitage

„Esto“

Müügil kõigis Li-
hatsentraalides ja
paremates toidu-
ainetekauplustes.

vorste ja konserve

Need valmistatakse eksporttapamajades
puhtast lihast, kindla arstliku kontrolli all.

ÜHING

„Eesti Lihaeksport“